

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai ingyen kapják.
Nem tagoknak előfizetési díj:
Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület tulajdona.
Az egyesületi tanács felügyelete alatt:
Főszerkesztő és kiadáért felelős: Forster Géza az OMGE. igazgatója.
Felelős szerkesztő: Szilassy Zoltán az OMGE. szerkesztő-titkára.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest (Köztelek), Üllői-út 25. szám.
Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Ülésnapok a Köztelken.

1903. febr. 11. d. u. 4 órákor. Ipari és kereskedelmi szakosztály ülése.
" " 12. d. u. 4 órákor. Székely-kongresszus végrehajtó bizottságának ülése.
" " 13. d. u. 4 órákor. Lőtenyésztési bizottság ülése.
" " 16. d. u. 4 órákor. Közgazdasági szakosztály ülése.
" " 20. d. u. 4 órákor. Igazgató-választmány ülése.
" " 21. d. e. 10 órákor. Gazdák Biztosító Szövetkezete alapítóinak ülése.
" " 23. d. e. 10 órákor. Gazdák Biztosító Szövetkezetének közgyűlése.

Értesítés.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület elnöke, illetve az alelnökök egyike, minden csütörtökön d. u. 4 órákor az egyesület elnöki helyiségében fogad.

Köztelek-estély.

Február hó 20-án, pénteken este 8 órákor Köztelek-estélyt rendez egyesületünk a Royal-szálló földszinti éttermében Tormay Béla miniszteri tanácsos, Molnár István, orsz. gyümölcsészeti biztos és Sierbán János orsz. tejgazdasági felügyelő urak ügybuzgó tagjaink tiszteletére legfelsőbb helyről történt kitüntetésének alkalmából. Az estélyen résztvenni szándékozó tagtársakat kérem, hogy részvételi szándékukat f. hó 19-ig az OMGE. titkári hivatalánál bejelenteni sziveskedjenek.

Gróf Dessewffy Aurél s. k.,
elnök.

Tenyészállatvásár.

A budapesti marhavasártéren fellépett száj- és körömfájás miatt a székesfőváros területe zár alá helyeztetvén, a f. évi márczius hó 7-8-ára a budapesti Tattersall istállóiban meg-

tartani hirdetett XX. tenyészállatvásár nem fog megtartatni.

Hogy azonban módot nyujtsunk azoknak a tenyésztőknek, kik az ideai tenyészállatvásáron szándékoznak tenyészállataikat eladni, illetve ilyeneket vásárolni, az alólírott rendező-bizottság elhatározta, hogy a f. évi tenyészállatvásárt, kellő jelentkezés esetén, a székesfehérvári méntelep istállóiban fogja megtartani.

Hogy azonban az előkészületek erre kellő időben megtehetőek legyenek, szükséges, hogy az ezen tenyészállatvásáron résztvenni szándékozók ebbeli szándékukat a rendező-bizottsággal mielőbb tudassák, miért is felkérjük e vásáron résztvenni szándékozó tenyésztőket, hogy legkésőbb február hó 16-ig egy levelező-lapon az OMGE. titkárságánál bejelenteni sziveskedjenek, résztvesznek-e és körülbelül hány darabbal a Székesfehérvárott rendezendő tenyészállatvásáron.

A bejelentés mérvétől függ, valjon a tenyészállatvásár megtartatik-e vagy sem Székesfehérvárott.

A gép- és eszközkiallítás, mely a budapesti tenyészállatvásárral kapcsolatosan szándékoltatott rendezetni — elmarad.

Ellenben a daráló-gépverseney meg fog tartani.

A rendező-bizottság.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
lőtenyésztési bizottságának

1903. évi február hó 13-án (péntek) d. u. 4 órákor a „Köztelken” tartandó ülésére.

Tárgy:

A földmivelésügyi miniszter leirata a lőtenyészkerületek megállapítása tárgyában.

Gróf Andrássy Sándor, s. k.
b. elnök.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
közügazdasági szakosztályának

folyó évi február hó 16-án, azaz hétfőn d. u. 4 órákor a Köztelek 1-ső emeleti tanácstermében tartandó ülésére.

Tárgyak:

1. Kereskedelmi szerződések előkészítése és a vámügyi bizottság kiegészítése.
2. Szerb kereskedelmi szerződések felmondása.

3. Kisbirtokosok jelzálog-hiteléről. Előadó: dr. Szilárd Ferencz.

4. Helyiérdekű vasutak és a gazdasági érdekek. Előadó: Visnovsky Sándor.

Budapest, 1903 február 9.

Gróf Zselénski Róbert s. k.,
szakosztályi elnök.

Meghívó

az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
igazgató-választmányának

ugyis mint a

Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége
végrehajtó-bizottságának

1903. évi február hó 20-án, azaz pénteken d. u. 4 órákor a Köztelken tartandó ülésére.

A tárgysorozat a Köztelek február hó 14-én megjelenő számában fog közöltetni.

Budapest, 1903. február hó 9.

Gróf Dessewffy Aurél, s. k.
elnök.

Tavaszi luxus-lóvásár.

A budapesti Tattersall részvénytársaság az ideai XXIII. tavaszi luxuslóvásárt 1903. évi márczius hó 23., 24., 25-ik napjain rendezi az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” védnöksége alatt a Tattersall istállóiban.

A luxus-lóvásár díjazással lesz egybekötve. Négyes-fogatok részére 2, kettős és juk-

*Székelyföldi határból vetőmagvak
beszerzésére ajánljuk a
Magyar Mezőgazdák Szövetkezetét
Budapest I. alkottmány utca 31.*

ker-fogatok, valamint hátslovak részére 3, azaz mindössze 11 díj, összesen 2400 korona összegben áll rendelkezésre.

A vásár tervezetét legközelebb küldi szét a Tattersall titkári hivatala az érdeklődőknek.

Uj honfoglalás.

Boldogult Horánszky Nándor még minisztersége előtt egyszerű képviselő korában Szepsiben tartott híres beszámoló beszédében először fejtette ki azt a nagyon is megszivlelendő eszmét, hogy a magyar földbirtok adósságait — különös tekintettel a kisbirtokokat terhelő sokszor uzsora-adósságokra — az állam nagymértékű segítségével és hozzájárulásával mielőbb konvertálni, illetve tehermentesíteni kell. Mert jelenlegi közgazdasági viszonyaink között, a folyton emelkedő közterhek mellett a sokszor kényszerű adósságcsinálásnak terhei csakis úgy enyhíthetők és ezzel együtt az elszegényedésnek, a birtokcseréknek és a kivándorlásnak gátat csak úgy lehet emelni, ha a földbirtokot sújtó adósságterhek csökkentenek s ha ezáltal a földbirtok nem a hitelezők, hanem a művelők és termelők javára szolgáltatja termelését.

Horánszky szózata nem maradt a pusztában kiáltó szava. Mióta a szepsi beszéd elhangzott, a földbirtok új tehermentesítése mind több és több gondolkozót foglalkoztat, minek legjobb bizonyítéka az, hogy a múlt évben megtartott országrészi kivándorlási kongresszusok valamennyiének, leginkább azonban a székely-kongresszusnak tárgyalásaiban előkelő helyet foglalt el ez a kérdés. És tényleg soha alkalmasabb idő erre talán nem fog kinálkozni, mint épen a mostani, amidőn az általános pénzhiány folytán a kamatláb oly alacsonyra süllyedt és amidőn az általános kereskedelmi és ipari pangás folytán a heverő tőkék biztosabb elhelyezést nem találhatnak, mint a földbirtok adósságainak konvertálásánál. Épen azért örülünk, hogy a kérdés nem alszik, hanem a sajtóban tekintélyes hangok emelkednek, melyek az új tehermentesítést sürgetik s ezzel mintegy az új honfoglalásnak útját tisztázzák és egyengetik. Legutóbb dr. Dobránszky Péter egyetemi tanár közölt egy cikket egyik budapesti tekintélyes lapban, melyet tárgyánál és annál a körülménynél fogva, hogy az e téren elhangzott eszméket mintegy összefoglalja, az alábbiakban rövidítve érdekesnek tartunk közölni.

*

Nyíltan hangoztatjuk ezt a tényállást, mikor konstatáljuk, hogy ez a nemzet ma is földművelő, földből élő agrárnemzet. Bár lenne minél előbb iparos és kereskedő is. De mivel még nem iparos, mivel még mindig földből él a nemzet is, az állam is, hangoztatjuk ezt a tényt, hogy kizárjunk mindennemű gyanúsítást, mikor e cikkek folyamán most már azt a főkérdést kívánjuk szellőztetni, hogy tulajdonképpen kié most Magyarország?

Kié bármely ország? Az ország azé, akié az ország földje és népe. Kié Magyarországnak a földje? Magyarországnak a földje 2.795.885 földbirtokosé, tulajdonképpen még kevesebb

birtokosé, mert némely birtokosnak több birtoka is van.

Tehát 2.795.885 földbirtokosé és családjáé ez az ország, illetőleg ennek az országnak a földje. Közel husz millió lakosu hazánkban nemzetünk felének nincsen ebből az országból egy talpalat földje sem. Nem az övék Magyarország.

Talán földbirtokosainké ez az ország egészen?

Legalább az övék volna, ha már a nemzet felének nincsen része az ország földtulajdonában. Kérdem: a földbirtokosé az a földbirtok, melyre másnak van betáblázva követelése a birtok értékének feléig, sőt 70—80—90 perzentjéig?

Es vajjon hány terhementes, szűz földbirtok van hazánkban? Meg ondják a telekkönyvek, hogy hazánkban nagyon kevés kivétellel az egész nemzet földbirtoka meg van terhelve nagyon sok esetben az érték felén túl. Milliárdokra menő kölcsönök és követelések terhelik földbirtokainkat. A betáblázott terheken felül is még nagyon sok földbirtokost földig nyomnak a váltók és egyéb adósságok.

Kik a magyar földbirtok hitelezői? — A hitelintézetek és takarékpénztárak csatornáin át azok a *jobbára külföldi tőkepenzesek*, kik jelzálogleveleinket veszik. Nagyon kevés hazai pénzes ember, igen kevés hazai pénzforgás, legfőképpen külföldi tőkepenzesek. A hitelintézetek révén ezeknek a külföldi tőkepenzeseknek a javára vannak bekebelezve a kölcsönök földbirtokainkon legnagyobb részben. Más szóval: a telekkönyvi tulajdonosok mellett földbirtokainknak urai a betáblázott hitelezők, azok a külföldi tőkepenzesek.

Azt a Magyarországot, melyet fegyverrel nem tudott tőlünk idegen hatalom elhódítani, elfoglalja tőlünk hitelével, pénzével, telekkönyvekkel az idegen tőkepenzesek hada. Hadd beszéljenek a számok.

Kié most Magyarország?

Magyarországon csak az államnak 4614 millió korona az adóssága, sőt még több egy jó milliárdal, hogyha tőkésítjük azt a 60 milliót meghaladó évi járulékot, amennyit magunkra vettünk az 1867-iki kiegyezésben az osztrák államadósságból. Tehát tisztán az állam adósságai megközelítik a 6 milliárd koronát. Az ország földbirtokosainak az adósságai a váltókkal és egyéb adósságokkal együtt szintén milliárdokra rugnak.

Ime: a hitelezők Magyarországa, az idegenek földje és népe. Nem volna olyan nagy baj, hogyha magyar hazafiak volnának azok a hitelezők, mert akkor Magyarország mindenképpen a magyaroké volna, mint Franciaország a francziáké és Németország a németeké.

Bár nyakig uszik az adósságban állam és nemzet, nem baj; mert megvan az ellenérték vasutainkban, földünk nagy értékében, épületeinkben, iskoláinkban, igazságügyünkben, haladásunkban, az egészen újjáépített Magyarországon. Megvan az ellenérték! De kié az az ellenérték? Azoké, kik a kölcsönpenzt adták azokra a vasutakra, azokra az épületekre, arra az új Magyarországra, mely most a hitelezőké, kiknek mi csak gazdálkodó ispánjai és jobbágmunkásai vagyunk. Vasutainknak, bérpalotáinknak, földeinknek és munkánknak a haszna a hitelezőké. A föld telekkönyvi tulajdonosának alig marad már birtoka a jövedelméből a mindennapi kenyere, sok esetben már a mindennapi kenyér sem marad meg, a megbirhatatlan terhek elviszik magát a földet, amiről a birtokárverések állandó földindulása tanuskodik. Évenként elárvereznek Magyarországon 19.000—20.000 birtokot 47 millió kor. kényszeráron.

Es az adósságok folyton halmozódnak. Az özvíz árad tovább birtokosaink fejére. 1891—1901 folyamán az utolsó tíz év alatt két milliárd és 279.000 K.-val emelkedtek a magyar földbirtokok betáblázott terhei a kormány jelentése szerint. Évenként több mint 200 millió új adósságnehezedik birtokainkra. Naponként 50—60

magyar család megy tönkre csak árverés útján. Mindennap 250—300 jó magyar lesz földönfutóvá. — Az anyagi bukást követi az erkölcsi züllés. Régi jó udvarházakból kivész a régi magyar erkölcs. Megdül Magyarország családjaiban, érényeiben. Az új jövevény nem a régi magyar. Az új Magyarország temetője a régi Magyarországnak. Nincs ősi földimádás. A kótya-vetyén szerzett föld a jövevénynek nem szentség, nem haza, hol élni, halni kell, hanem üzlettárgy, ingó-bingó portéka, ma enyém, holnap tied, a ki többet ad érte.

A legelső segítséggel az állam és a nemzet fenntartó oszlopainak megtámasztására kell sietni. A földet kell megmenteni mindenekelőtt lábunk alatt és talpra kell állítani a földművelő nemzetet, melynek vállán nyugszik az állam. A rettentő terhek sulya alól ki kell szabadítani a földbirtokosokat *olyan földtehermentesítéssel, mely megmenti a földbirtokosainkat rövid lejáratu drága adósságaiktól egységes, olcsó törlesztési kölcsön segítségével*. Egyesíteni kell a sokféle adósságot és olcsó kölcsönre kell átváltoztatni a 7—8—10—20, sőt perzentos tartozásokat. Takarékpénztáraink 8—10—12 perzentos kölcsönpenze országsszerte ismeretes. A magán-uzsoráról nem szólok. Még hitelszövetkezeteink kölcsöne is rámegegy 7—8 perzentre, holott francia szövetkezetek ingó dolgokra is képesek három és fél perzentre kölcsönt adni tagjaiknak. 8—10—20 perzentos pénz mellett hogy állhat meg a földművelő, mikor a mezőgazdaság jó ha 5 perzent hasznot hoz tisztán?

Pusztuló gazdáinknak segítség kell, gyors segítség, három irányban. A törlesztési kölcsönökre hitelalapot nyújtó földbirtokok *rövid lejáratu terhes kölcsönöit* egyesíteni kell és átváltoztatni olcsó (5 perzentos) törlesztési kölcsönökre a hitelképesség végső határáig, ezen a határon felül *credit agricole meghonosítására* új hitelalapot kell teremteni birtokaink fölszerelésében és függő termésében biztosítással, a gazdák *személyi hitelét* pedig lássák el a szövetkezetek a gazdákra veszedelmes váltóhitel mellőzésével, minél olcsóbban, amellyel közraktárak segítségével óvják meg gazdáinkat termésük kényszeráron való elvesztegetésétől, nyújtsanak olcsó előleget a beraktározott terményekre.

Erre az országos mentő munkára nyújtsa ki kezét az állam és szervezkedjék a társadalom.

Nem ilyen erőltetn társadalomban, mint most a magyar, hanem a leghatalmasabb, leggazdagabb és legtevékenyebb nemzeteknél is az állam jár elül a földet, a földművelő népet, az állam legfőbb fenntartó elemét támogató és erősítő munkákban.

Poroszországban a tulságosan eladósodott földbirtokok tehermentesítése ügyében maga az állam indította meg az intézkedéseket a földművelő miniszter 1902. május 30-án kelt rendeletével. E rendelet folytán a porosz mezőgazdasági kamarák a földtehermentesítés ügyében bizottságot küldtek ki, mely bizottság beható tárgyalások után már meg is hozta az ügy érdemébe vágó határozatokat, mindenekelőtt kimondva azt a nagy alapigazságot, hogy az államnak legnagyobb érdekében áll a földtehermentesítés, tehát köteles is a földtehermentesítést eszközölni és erre a célra a szükséges eszközöket rendelkezésre bocsátani.

De ne menjünk messze, idegen országokba. Itt van a mi szövetségstársunk, *Ausztria*. Ausztriából hivatalosan jelentik, hogy az osztrák földművelő minisztérium már jó idő óta messze kiható munkálatokkal foglalkozik oly agrárpolitikai akció ügyében, melynek célja a földbirtok tehermentesítése és a mezőgazda-hitelviszonyoknak a rendezése a földbirtokos sajátos szükségleteinek megfelelő módon. Ez akciónak jól megfontolt, mindenre kiterjedő és gyors keresztülvitele a földművelő minisztérium legfőbb feladatai közé tartozik, hogy mielőbb elhárítsa vagy legalább enyhítse a földbirtok betegségeknek egyik legveszedelmesebb okát.

Olyan államok sietnek a mezőgazdák segítségére, melyeknek nem egyedül és nem legfőbb főntartójuk a földművelés, mert a mellett hatalmas iparra és kereskedelemre is támaszkodhatnak.

A gazdahitelről (a credit agricole-ról) pedig már régen intézkedtek *Románia* 1883-ban; *Belgium* 1884-ben; *Olaszország* 1887-ben; *Francoorszag* és *Portugália* 1896-ban.

Évek óta súlyos közgazdasági sorvadásban szenved a világ az északamerikai Egyesült-Államok kivételével. Világhírű gyárakban megáll a munka, száz- és ezerszámra bocsátják el a munkásokat. Béna pangás fojtogatja a tetterőt és a vállalkozó szellemet. A termelésre hivatott tőkék visszahúzódnak minden vállalatától, elrejtőznek járadékokba, betétekbe és záloglevelekbe. Soha annyi tőke nem hevert kamatozó papírokban és betétekben, mint napjainkban. A bankok, hitelintézetek, takarékpénztárak teie vannak heverő pénzzel; keresve keresik a biztos elhelyezést olyan olcsó kamatra, hogy a takaré- és betétbankok kénytelenek leszállítani 3-15 százalékra a kamatlábat. Ez a tömérdek heverő pénz kínálva kínálkozik tehermentesítésre, kínálva kínálkozik arra, hogy a terhebb adósságokat átváltassuk olcsóbb kölcsönökre, kedvezőbb feltételek mellett törlesztésre, hosszú időre.

Ha már az ipar, a kereskedelem, a vállalkozás nem keresi a pénzt, maguk az államok használják föl a pénzösszeget és konvertálnak egyre-másra. A magyar állam is konvertált többet egy milliárdnál. Sokféle drágább kölcsönt egyesített és átváltott 4 perzentos járadékra. Ausztria még vagy öt milliárdot akar konvertálni.

Ez az idő a heverő pénz, a pénzösszeg az olcsó pénz ideje. Itt az idő, hogy az értékeknek 80-90 perzentjéig megterhelt földirtokok elviselhetetlen terhét megváltssuk olcsó pénzzel, törlesztési kölcsönrel. Itt az idő, hogy a törlesztési kölcsön határán túl mezőgazdákait (kredit agrikol) teremtsünk földirtokaink felszerelésének és függő termésének hitelalapul használatára és megfelelő biztosítására. Itt az idő, hogy a váltó karmaiból kimetszük a kiscgazdát kedvező személyi hitellel az országzserzte elterjedt hitelszövetkezetek csatornáin át. És itt az idő, hogy vasutaink állomásain közraktárak nyitassanak meg a környék termésének elhelyezésére és a megőrzött terményekben rejlő hitelalap fölhasználására.

A földtehermentesítés nemcsak a birtokosok érdeke. Állami és nemzeti érdek az, hogy a földirtokos és a földművelő nemzet össze ne roskadjon, világgá ne züljön, hanem erős főntartó oszlopa maradjon az államnak.

Álljon elő hát az állam a földtehermentesítés nagy országos munkájához, mint a miképpen elüljár ebben a nagy köz munkában más országokban is az állam.

Az állam járadékra kaphat milliárdokat 4 perzentre, a magánember földirtokra sem kaphat 4 perzentre pénzt. Az államnak vannak szervei, hivatott szakérők, az államnak vannak összeköttetései a világ első pénzhatalmaival és hitelforrásaival. Az államnak magának is vannak pénzkészletei, melyekből segítségére lehet a közhitelnek.

Miként a porosz és osztrák földművelő miniszterek legfőbb föladataik közé sorozzák a földtehermentesítő akciót és a mezőgazdahitel rendezését, Magyarország a gazdaország még nagyobb joggal várhat mentő és segítő munkát a földművelő minisztertől. És ez a gazdaország, mely főntartja és boldogítja hitelintézeteinket, takarékpénztárainkat, méltán elvárhatja az ország legfőbb hitelintézeteitől és takarékpénztáraitól, hogy viszont ők is karolják föl az ország gazdáinak az ügyét, osszák be maguk közt megfelelő területekre az országot, fogózzanak össze az ország helyi pénzintézeteivel, gazdagszületeivel és gazdaköreivel, kik a helyszínen

ismerik az embereket és a viszonyokat és egyedül erővel vigyék keresztül hazazerte a földtehermentesítést, a földirtokok megváltását az elviselhetetlen terhektől olcsó törlesztési kölcsönökkel. Ezt az országos, ezt a nemzeti, ezt a nagy hazafias közmunkát vállalják el hazafias hitelintézeteink hazafias áldozatkészséggel oly módon, hogy a megmentésre és fölsegítésre szoruló birtokosokat és gazdákat lehetőleg kímélik a költségtől. Egyenesen megnevezem azokat az elsőrendű hitelintézeteinket, melyeknek hazafias munkájára és áldozatkészségére a haza számít. Ezek a tiszteletreméltó hitelintézeteink: a Magyar Földirtokintézet, a Magyar Jelzálogirtokintézet, mely intézetek hazafias áldozatkészségükkel tanúságot tettek már is a Székelyföldön a kisbirtokosok hitelügyeinek ingyenes rendezésével, továbbá a Kisbirtokosok Országos Földirtokintézete, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Pesti Hazai Első Takarékpénztár, Magyar Országos Központi Takarékpénztár, Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár, Belvárosi Takarékpénztár, Magyar Takarékpénztár Központi Jelzálogbankja.

Az állam adjon bírákat, telekkönyveket, a hol szükséges, a birtokosok telekkönyveinek rendbehozására, hogy a miatt a hitelügyek rendezése fönnakadást ne szenvedjen. Az állam adjon meg minden lehető helyeg- és illetékedezményt a tehermentesítéshez. Segítse sikerhez ezt az országos közmunkát az állam minden erejével.

A földtehermentesítés mellett rendezzük a mezőgazdahitelt, a credit agricole-t. Földirtokaink fölserelése és függő termésének képviselő három milliárd korona értékű. Ezekkel a biztosítás mellett hatalmas új hitelalapot nyerhet a gazdanemzet a törlesztési kölcsönökön felül menő hitelélvezetre.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet az ő egész hazánkat átfogó 2000 hitelszövetkezettel segítsen gazdáink személyi hitelét, mentse ki gazdáinkat a gazdának nem való váltóhitel veszedelméből, lássa el olcsó hitellel és előlegekkel azokat a gazdáinkat, kik termésüket a jobb értékesítés idejéig közraktárban helyezik el.

Hogyha ilyen országos munkára összeáll az állam, a társadalom, összeállnak hitelintézeteink, takarékpénztáraink, szövetkezezeink, akkor a földtehermentesítő hitel a mezőgazdahitel, a személyi és terményhitel forrásaiból olyan éltető erők fognak áradni hazánk földére és népére, melyek ezt a roskadozó, züllő, kivándorló, kétségbeesett nemzetet újból fölemelik és úrrá teszik e haza földjén és megnyitják előtte a boldogulás végtelen utait.

GAZDASÁGI NÖVÉNYTAN.

Rovatvezető: **M. zey Gyula.**

Az aranka irtása.

IV.

Lucernásaink és lóheréseink egyik legnagyobb ellensége az aranka. Ha egyszer belevette magát kedvezenc gazda növényébe, úgy a kár igen nagy és nehéz annak a kiirtása. Ime lássuk.

Az aranka magjának először a talajba kell jutni, hogy ott kicsirázhasson, a sárga halavány, levéltelen szárát kihajthassa és növezzon mindaddig, míg nem akad luczerna avagy lóherenövényre, melyet megtámadhat már azáltal, hogy annak szára körülcavarodik és már most mint élősködő növény, a gazdanövény szárába mélyíti gyökereit. Innen szívja aztán a már feldolgozott, hasonnemű tápláló nedvet, melylyel táplálkozik a gazdanövény rovására.

Annak, hogy földjeink el ne arankasodjanak, első kelleke az arankamentes magvetése. Ez irányban az állami magvizsgáló állomások (a budapesti, magyaróvári, keszthelyi,

debreczeni, kassai, kolosmonostori) ingyen állanak a gazdaközönség rendelkezésére.

De ha ezen védekező módot a gazda magáéva bizonyos körülmények közt nem tehetné talán, még nem fog lényeges kárt szenvedni, ha azonnal, mihelyt a hivatlan és kelletlen vendég jelentkezett, utját állja. Hol pedig a gazda még akkor sem védekezik, akkor nagy kárt fog szenvedni és az ilyen, mit bánom gazduram ezt méltán meg is érdemi, hej pedig de sok van ilyen, számtalanszor volt alkalmam személyesen meggyőződni arról, hogy nagyobb kiterjedésű uradalmakban a lekaszált luczerna vagy lóheretáblán ott diszelegtek teljes pompájukban az arankafoltok úgy egy negyedrészt elfoglalva a táblának és az irtására legkisebb gondot sem fordítva, hagyták azt tovább terjedni ugyszólván áldozatul vetve neki oda a luczerna vagy lóherét.

Pedig igazán jól meg fontolva a dolgot, ha idejekorán hozzá fogunk az arankairtáshoz, azon költség, mit ezen piszok elősi növény kiirtására fordítunk (ha idejében történik!) számba alig vehető.

Sokféle irtási módja van az arankának, csak hogy nem mindenik vezet sikerre, hátha még azt csak úgy felületesen csináljuk!

Legjobb és legnagyobb sikerrel járó irtási mód a következő. A mint a lóheré vagy luczerna nőni kezd, azt többször vizsgáljuk meg és azonnal fogjunk az irtáshoz, mely nem áll egyébből mint abból, hogy jó sűrű foggal bíró vasgereblyét veszünk elé és az arankával benőtt helyeket jól kigereblyezzük, a kigereblyezett arankaszálakat ponyvára vagy rossz zsákokból összevarrt de nem lyukas lepedőbe összeszedjük egy félreeső helyre hordjuk és ott elégetjük.

De jól meg kell vizsgálnunk a helyet, hogy egyes szálak nem-e terjedtek már el távolabb? mert hogy a földtől eltávolított arankaszálát és a lóherén vagy luczernán ott marad egy része, annak az nemárt, azért az terjed tovább, tehát jól meg kell a helyét vizsgálnunk és már erre czélra készen tartott faágakkal a helyet körül megjelölnünk, hogy az arankával ellepett terület mekkora, aztán az így kigereblyélt foltokat 3¹/₂% vasgálczoldattal megöntözzük és apró buzapolyával behintjük, az ily eljárás mellett ha azt igaz lelkiismerettel végrehajtjuk az aranka elpusztítása teljesen biztos.

Sok helyen az első kaszálásig semmit sem tesznek az aranka irtása tekintetében; előbb lekaszálják a lóherét vagy luczernát és aztán mikor már 10 annyi időbe és költségbe kerül a munka, foganatosítják csak, s dacára annak, hogy sok költségbe kerül, az eredmény nem kielégítő, tehát a kár kétféle.

Sok helyen az arankát úgy is irtják, de csak az első kaszálás után, hogy a foltokat lesarabolják, ez egy haszontalan pénz, és időpazarlás és mind a mellett heréseinket vagy luczernásainkat is elronthatjuk, mert a meleg idő következtében a gyökerek megfenésednek és elpusztulnak, herésünk vagy luczernásunk elpusztul, de az aranka nem. Valamint az égetés is kárral jár, az sem vezet célra.

Dióssy Imre.

TAKARMÁNYOZÁS.

Rovatvezető: **Cselkó István.**

A különbözetre való hizlalásról.

Fölösleges talán arról beszélni, hogy mily nagyfontosságú egy gazdaságban a hizlalás. Sajnos azonban, hogy a nagy uradalmaktól eltekintve a hizlalás jóformán csak a kimustrált jármos ökrök feljavitására szorítkozik, fiatal jószág hizlalásával bizony nem sok helyen foglalkoznak. Nem foglalkozhatnak azért, mert rendszerint hiányzik a tőke a hizlalni való jószág beszerzésére.

Van azonban egy mód, mely szerint töké befektetés nélkül is beszerezhetjük a hizóállományt. Ez az u. n. *különbözetre való hizálás*. Ezen üzletmódnál a kereskedő adja a hizlónak az ökröket egy bizonyos súlyárban, az ökrök ára azonban nem lesz kifizetve, hanem csak a szállító javára iródik, amely összeg azután a hizlálási idő leteltével a kész hizó visszavételekor levonásba jön. Természetes, hogy az ily üzletnek kölcsönös bizalom kell alapulnia, egyrészt, hogy a kereskedő egészséges fiatal hizójószágot adjon át hizlásra, másrészt, hogy a gazda jól kibizalja az ökröket. A gazda érdekében a kötlevelben esetleg néhány darab kivétel is kiköthető. A különbözetre hizlásra két tényleges esetet tudok és nem lesz talán érdektelen, ha a módozatokat közlöm.

Az első esetben egy huscsarnoktulajdonos szállított egy felvidéki uradalomnak 32 drb 4—5 éves vöröstarka ökröt. A kötlevel szerint *sovány jószág*ra 550 kgr. minimális súly köttetett ki olyformán, hogy ha lábön hajtatnak oda az ökrök, úgy azonnal megérkezésükkor, ha pedig vasuton érkezének, 2 napi száraz takarmányozás után mázsálatnának be és 60 fillérbe számítva kilóját az ökröknek így nyert értéke a szállító javára iródik. Hét hónapi hizlás után átadja az uradalom a szállítónak a kész ökröket lemázsálva, 10% levonással 74½ fillérbe számítva kg.-ját. A beállítási és átadási érték közötti különbözet, mint átvett értékötlet a beállító által kifizetendő.

Kötlevel szerint a beállított ökrök lépfene ellen bejótandók és a magyar kölcsönös állatbiztosító társaságnál baleset és járvány ellen biztosítva lesznek, az első 5 hónapra 400 K.-ra, a többi időre 520 K.-ra darabonként, mely becserknek kár esetén 80%-a térítetik meg a biztosító társulat által, (egy ökröknek ily módon való biztosítása 14 K.-ba kerül.) Az ojtási és biztosítási költségeket az uradalom és a beállító együtt viselik és kár esetén a kármegeirítési összegben is osztozkodnak.

Feltéve, hogy egy ökrök hizlás közben elpusztul, akkor az elszámolás a következő lesz: a beállító számítási alapjául vétetik az ökrök beállítási értéke, hozzáadva az addigi hizlálási időre eső 8%-os tőkekamat, az uradalom részéről pedig a hizlálási napok száma 1 kor. 10 fillér elfogyasztott takarmányértékkel vétetik alapul. Ezen számértékek és a megterített kárösszeg közötti arány adja a károsultak javára egyenkint eső kármegeirítési összeget. Pl. az ökrök a harmadik hónapban 82 napi hizlás után pusztult el, így a biztosító társulat által megeirítetik 400 kor. 80%-a, vagyis 320 korona.

Beállításkor az ökrök súlya volt mondjuk 550 kg., ezt a szerződésileg kikötött 60 fillér átvételi árral számítva

	Kor.
az ökrök értéke volt	330—
ennek 8% kamatja 82 napra	5·93
a beállító követelése lenne	335·93
az uradalom részéről 82 nap á 1·10 kor. számittatik	90·20
	Összesen tehát 426·13

Fenti követelések és a kárterítési összeg közötti arány szerint:

$426·13 : 320 = 335·93 : x = 252·26$ kor. a beállításkor, $426·13 : 320 = 90·20 : x = 67·74$ kor. az uradalomra eső kárterítés, vagyis ez esetben a beállító 83·67 koronát, az uradalom pedig csak 22·46 koronát veszítene. Tekintetbe véve azonban, hogy nem biztosítás esetén az ökrök egész értéke és a 82 nap alatt elfogyasztott takarmány is veszendőbe menne, a biztosítás nagyon is kifizeti magát. A végelszámolás alkalmával ezen ökrök beállítási értékével együtt — már mint időközben elszámolt — figyelmen kívül marad.

Azon esetben, ha hizlás közben valamelyik ökrök abba hagyná az evést vagy nem

hizna kellő mértékben, a beállító mézsáros köteles azt egy a hizási állapontnak megfelelő kg. árban átvenni, a mikor az elszámolás ismét az előbbihez hasonlóan történik.

120 napi hizlás után a havonkénti lemázsálás alkalmával azt látja pl. az uradalom, hogy az egyik ökrök nem javul kellő mérvben; értesíti a beállítót, aki a következő elszámolással veszi át az ökröt. Legyen az ökrök súlya a 120 napi hizlás után 630 kg. és átvételi árnak ez esetben 66 fillér állapították meg, akkor a felosztandó érték $415·80$ kor. lenne.

A beállító 560 kg. súlyal adta át az ökröt á 60 fillér = 336 kor., ennek 8% kamatja 120 napra 8·83 kor. 344·83 kor. a beállító követelésének értékszáma.

Az uradalmat pedig megilletné 120 napi takarmányozás után á 1·10 kor. 132 kor., összesen 476·82 kor.

Ezen összeg az ökrök felosztandó értéke és az uradalmat, illetve a beállítót megillető értékek közötti arány szerint $476·83 : 415·80 = 344·83 : x = 300·69$ kor. a beállító és $476·83 : 415·80 = 132 : x = 115·11$ kor. az uradalom javára esnek azon esetben, ha az ökrök ily módon értékesítettnek. Ez ismét sokkal kedvezőbb az uradalomra nézve, mintha kénytelen lenne az ökröt vagy kellő eredmény nélkül tovább hizlalni vagy pedig mint kényszerűvéget elveztegetni, mely utóbbi esetben a mézsáros által beállított ökrök beállítási értéke a végelszámoláskor, illetve a kész ökrök átadásánál a teljes átvételi értékkel leszámoltatnék. Mint már említettem, a feltételek szerint csak a hizlás végéig megmaradt göbölők átvételi és átadási értéke (60, illetve 74½ fillérrel kg.-kint) jön itt leszámolásba.

A másik esetét a különbözetre hizlásnak egy alföldi uradalomnál láttam. Ott 40 darab ökröt állított be egy hizottmarhakereskedő. Ez esetben szintén 60 fillér beállítási kg. ár köttetett ki 4—6 éves vöröstarka ökrökre 500 kg. minimális súlyal, az ökrök megérkezésüktől számított 2 napi száraztakarmányozás után mázsálatattak le; a beállítás 1902 december 1-én történt és 7 hónapi hizlás után 1903. július hó 1-én adatnak át a göbölők 75 fillér egysegárral és 10% levonással.

Itt egyszerűbb az elszámolás, amennyiben átvételkor a kereskedőnek az ökrök értéke nyugtáztatik, illetve javára iratik, átadáskor pedig a kész göbölők értékéből az átvételi érték levonásba jön; addig az uradalomnak vele semmiféle elszámolása nincsen. Azon esetben, ha vagy kényszerűvéget vagy hullás fordulna elő, a kárt tisztán csak az uradalom viseli; megjegyzem azonban, hogy itt teljesen vérszentes, egészséges vidékről van szó. Természetes, hogy másnak a göbölőket eladni nem szabad.

Van még egy módja a különbözet hizlásnak, mikor a kereskedő az ökrökkel a hizlás tartama alatt feletetett összes szálas- és abraktakarmányt előre megállapított egységárral fizeti meg és egyedül csak ez képezi az elszámolás alapját, tekintet nélkül a súlygyarapodásra. Ez esetben az etetési rend, a takarmány minősége és az adagolás mennyisége is szigoruan ki van kötve. Ezen hizlálási módot azonban csak ritkán alkalmazzák, mert a kereskedő részéről folytonos ellenőrzés nélkül nem lehetne, peres kérdésekre könnyen adhat okot és a gazda kezét is nagyon megköti a takarmányadagolás terén.

Hanem az első két mód bármelyikét ajánlhatom a helyi viszonyokhoz képest. Mert a mellett, hogy egy kis szerencsével szép haszonnal jár az ily hizlás, illetve, hogy takarmányunkat jól értékesíthetjük, a hizó jószág beszerzésére sem kell pénzt kiadnunk.

Suter Ede.

TEJGAZDASÁG.

Rovatvezető: Sierbán János.

Mennyi vaját kapunk 100 kg. tejből.

Külföldi szövetkezetek úgy számítanak, hogy 100 kg. tejből 3·8—4 kg. vaját kapnak. Ezen számításuknál felveszik, hogy a lefölözött tejben és iróban nem marad több zsir mint 0·15% és hogy a vajban 86% tiszta zsir foglaltatik.

A németek, dánok meg lehetnek elégedve ezen vajnyereménnyel, mivel vajukat igen jól 2·20—2·40 koronáért tudják értékesíteni, s így a lefölözött tejet számításán kívül hagyva, s a költségeket is levonva tejkért 8 fillért átlagosan megkapnak, mivel tekintetbevéve még jó fejési átlagaikat, meg is lehetnek elégedve.

Nálunk azonban, hol a vajnak átlag-árát 2 koronánál magasabbra nem tehetjük, s ahol az egyes tehének fejési átlagai is igen gyengék, ma még átlagosan alig vehetünk fel 1000 litert, ilyen vajnyereménnyel bajosan tudnának szövetkezetek főállani.

Hazai szövetkezetek apostolai számítási alapjául rendszerint 4·5 kg. vajnyereményt vesznek fel, s a kétkoránas vajárt, mi mellett tényleg mi is elérjük a literenkinti 8 filléres árt, visszamaradván a lefölözött tej. A költségek átlagban véve körülbelül 1 fillért tesznek ki, sőt nagyobb üzem és ezelszerű vezetés mellett ennyire sem emelkednek egészen. Így tapasztaltuk ezt mi is a mosonmegyei szövetkezeteknél.

Gazdáink tekintettel a csekélyebb fejési átlagokra a németeknél így is kisebb jövedelemmel kénytelenek megelégedni, amely jövedelem azonban a szarvasmarha-állomány és a takarmányozási viszonyok javultával csakhamar emelkedik.

Kérdés azonban, van-e apostolaink számításának biztos alapja? A kérdés tisztázása annál fontosabb, mert népünk csakis az esetben lehet vezetői iránt bizalommal, ha meggyőződik azok állításának valóságáról.

Tej és tej között óriási különbség van. Nekem volt alkalmam olyan fajta nélküli paraszt tehénnek a tejét egész éven át vizsgálni, amely 3345 kg. 5·5% tejet adott, míg egy másik bonyhádi tehén ugyancsak 365 nap alatt 3465 kg. 2·7%-os tejet termelt, jóllehet bővebb takarmányozásban és abrakolásban részesült az előbbinél. Amaz termelt 208·09 kg. vaját vagyis 100 kg. teje esik nála 6·04 kg. vaj, emez termelt 100·41 kg. vaját, vagyis 100 kg.-ból 2·89 kg.-ot.

Igaz, hogy ezek szélsőségek, de állításmat eléggé megvilágítják, mi mellett meg kell jegyeznem, hogy találtam olyan tehénét is, melynél az átlagos évi zsirtartalom csak 2·2% volt, még pedig magyar erdélyi fajta tehénél.

Hogy tehát mennyi vajra számíthatunk hazai marhánk tejből, szükséges volna ismerünk az átlagos tejinőséget, vagy legalább is több, *tökéletesen dolgozó* szövetkezet néhány évre szóló üzleti eredményét. Azonban sem zsirvizsgálataink, sem ilyen megbízható üzleti eredményeink nem igen vannak.

Nálunk, Mosonmegyében szövetkezetek ugyan elég megbízható adatokat szolgáltatnak, melyeket a m. óvári szarvasmarhatenyésztési egyesület mult évi jelentésében feldolgozva nyilvánosságra bocsájtottam, azonban ezek sem tájékoztatnak még kellőleg, nem pedig azért, mivel a szövetkezetek jó része ujonnan alakítottatván, nem dolgozott egész éven át, már pedig, miként idézett évi jelentésünkben kiténik, az egyes hónapok átlagos vajtermelése igen eltérő, különösen az őszi hónapokban s tél elején felmegy helyenkint a vajnyeremény 5 kg.-ig s ezen felül is, ekkor van legtöbb elapadó tehénünk, de viszont február, március hónapokban, midőn sok az új borjas tehén, a vajnyeremény helyenkint a 3·5 kg.-ot sem éri el.

Szövetkezeteinkben a vajnyeremény volt 100 liter tej után:

1900-ban 2 szövetkezetben	429 kg.
1901-ben 14 "	429 kg.
1902-ben 17 "	423 kg.

Azonban egész éven át dolgozó szövetkezeteinknél is csak kettő érte el, illetve egyik meg is haladta a 45 kg.-os átlagot.

Nevezetesen Illmiczen volt az átlag:

az I. évben (6 hónap)	415
a II. " (máj. 12 hónapról)	452
a III. " (szintén)	448

Társaságok átlagai voltak:

az I. évben (6 hét)	443
a II. " (máj. 12 hónapról)	465
a III. " (szintén)	455

Az egész évi üzemet véve tehát alapul, Illmiczen ezen két év átlaga csakugyan 45, Társaság pedig 46 kg. volt.

Hogy biztosabb tájékozódást szerezhessünk, tekintsük az 1902. évben már egész éven át üzemből volt 10 szövetkezetünk adatait:

Bánfalun volt	426
Barátfalun	412
Gáloson	405
Gátán	397
Illmiczen	448
Kálnokon	408
Pátfalun	394
Rajkán	419
Társán	455
Tétényben	419

Vagyis 10 szövetkezetnél 418 kg. átlagban. Gáta és Kálnok kézierővel dolgoznak, ezeknek átlaga 4025 kg., míg Gálos gőzerővel (átlaga volt 405) a többi 7 gőzturbinával, ezek átlaga 4249 kg. volt, tehát jóval a 45 kg. átlag mögött. Megjegyzem még, hogy valamennyi szövetkezetünk Alfa separatorral dolgozik.

Feltűnő, hogy a két kézierővel dolgozó szövetkezet átlaga csaknem egy negyed kg.-al kevesebb, mint a gőzturbinával és előmelegítővel dolgozó szövetkezeteké. Minden valószínűség amellel szól, hogy ezekben a kevesebb vajnyereményt az előmelegítők hiánya okozza. Megtörténik ugyan az előmelegítés oly módon, hogy a tej egy részét üstben forrált vízbe állítják, s azután a többi fölözendő tej közé öntik, azonban ez rendszerint nem elegendő arra, hogy a tejet legalább is tőgyemelegre, vagy még inkább 38-40° C-ra emelje. Másrészt azonban rendszerint meg gőzmelegítővel dolgozó szövetkezeteink sem melegítik a tejet eléggé.

A gálosi szövetkezet, mely gőzerő hajtásra van berendezve, egyik legtökéletesebb 8000 koronás berendezésünk, alacsony vajnyereményét sokáig azt hittem hibás munkájuknak tulajdoníthatja, míg ismételt zsirvizsgálataim alapján azt kell hinnem, hogy ebben a községben a közös tej jóval higabb, mint a szomszédos szövetkezetekben. Tényleg a közös tej minősége községenként igen nagy eltéréseket mutat.

Ha már a fölözés körül is sok hibával találkozunk, még inkább állíthatjuk, hogy a köpülés körül fordulnak elő ilyenek bőven.

ugy, hogy az íróban rendszerint nagyon sok vaj marad vissza. Igen szükséges azért, hogy a szövetkezetek gyakorta ellenőrizzék, mennyi zsir marad az íróban, s esetleg fölözni. Szt-péteri, újabb szövetkezetünk úgy osztotta be munkáját, hogy azt reggel a köpüléssel kezdik, s az íróval együtt azonnal újra fölöntik a separatorra. Vajuk minősége ezáltal nem szenved, s így minimumra redukálják a veszendőbe menő zsirt. A munkásnak pedig naponként ki kell számítani, mennyi tejet vett át, mennyi a 100 liter tejből nyert vajmennyiség. Így nap-nap után kellő ellenőrzés mellett dolgoznak, s úgy hiszem ez lesz egyik legjobb eredményt felmutatható szövetkezetünk.

Vajat termelő szövetkezeteink ugyan a 8 filléres tisztaságiértékesítést elérték Mosonmegyében, az átlagos értékesítés, nem számítva a 80% visszaadott lefölözött tejet, volt 1901-ben 809 fillér, 1902-ben 807 fillér, azonban ezt az értékesítést csakis 2 kor. 10 filléres vajjarral tudtuk elérni.

Ezt mondja a gyakorlat, lássuk már most mit mond az elmélet.

Megfelelő feldolgozás mellett, mint már fentebb említettem, a dánok úgy számítanak, hogy a lefölözött tejből és íróban együttvéve nem marad vissza több mint 0.15%, a vajban pedig 86% tisztaságot tételeznek fel. Zsirvizsgálatok alapján aztán kiszámítják, hogy mennyi vajat kell kapniok, még pedig a következő kules szerint:

$$\text{kg. tej} \times (\% \text{ zsir} - 0.15) \times \frac{100}{86}$$

Az utóbbi időben magam is sok zsirvizsgálatot végeztem, amelyeknek ezen számításainknál hasznát vehetjük. Megjegyzem, hogy a vizsgálatok 365 napra, tehát egy egy álló évre szóló átlagok.

Vizsgálatokat végeztem s számításokat tettem a népies tenyésztésből vagy abból eredő pirostarka félvér tehének tejére vonatkozólag:

rendezésük (az előmelegítők hiánya), másrészt hiányos ellenőrzésük és gyenge munkájukban keresendő.

A fentebb felsorolt adatokon kívül érdekesnek tartom még felemlíteni néhány hazai tenyésztésünkben ismertebb fajtára vonatkozó adataimat.

Vizsgáltam 7 drb inthali tehen tejt, melyek 3116 kg. 3.57% tejből termeltek 100 kg. tejből 3.97 kg. vajat. E csekély számot nem tartván irányadónak, vizsgálatom alatt van most 40 drb inthali, ezen tenyészeten az állomány 1 része bonyhádi s közös tejjüket a budapesti központi tejszarnok 3.7%-osnak találta s eszerint fizette. Az inthaliaknál tehát az átlagok vajtermelés csak 4 kg. lesz.

Egy allgauti tehenészet tejt vizsgálva s számításokat végezve, úgy találtam, hogy ezeknél a zsir 3.82% s 100 kg. tejből 4.26 kg. vajat kapunk. A volt óvári akadémia állami tehenészetben a zsir 3.80% s 3.24 kg. volt a vajnyeremény. Allgauban végzett vizsgálatok alapján azt mondhatjuk, hogy a jelenlegi allgauti marha tejből szintén csak 4 kg. vajat számíthatunk.

Pinzgauti tejt ezideig nem vizsgálhattam, azonban a k-i uradalom szivességéből, hol utbaigazításaim szerint történtek a vizsgálatok, közölhetem, hogy 35 db pinzgauti tehenél a vajnyeremény 4.04 kg.-ot tett volna ki 100 kg. tejből.

Szimmentháliakra vonatkozólag felemlíthetem, hogy a jelenlegi akadémiai tehenészetben 3.82% zsir mellett átlagosan 100 kg. tejből 4.26 kg. vajat nyerhetünk.

Végeztem még két magyar-erdélyi tehenészetben zsirvizsgálatot, egyikben 21 drb tehenél 3.68% zsirral 4.10 kg., a másikban 46 drb tehenél 3.93% zsirral 4.45 kg. vajat számíthatunk 100 kg. tej után. Ezen utóbbi tehenészet tulajdonosának szivességéből azonban láttam egy kimutatást, mely szerint másik birtokán, hol a tejet, ha jól emlékszem, mintegy

	drb tehenél	az átlagos zsir 100 kg. tej után	az átlagos vajnyeremény kilogram m
1. Mosonmegyéből (illmicziek)	49	4.3	4.82
2. " (levéliek)	33	4.12	4.61
3. Bonyhádi vásárlás	46	4.13	4.62
4.)* " " " " " " " "	20	4.13	4.62
5. " " " " " " " "	11	4.07	4.55
6. " saját nevelés	24	3.94	4.40
7. " vásárolt	7	3.88	4.33
8. Szim. félvér (valószínűleg bonyhádi)	27	3.82	4.26
9.)* Vasmegyei, Pinkafő tájékáról	20	4.00	4.47
10. Sopronmegyei (köztük 5 szim.)	22	4.10	4.59
11. " saját nevelés	16	3.80	4.26
12. " vásárolt	29**)	3.83	4.27
Összesen...	304	—	4.483

*) L. Mezőgazd. Szemle 1897. évfolyamában Cselkő: A pinkafői marha.

***) Köztük 6 bonyhádi, 4 vasmegyei, 1 veszprémi.

Az itt felsorolt 304 darab tehen a Dunántul különböző tájékáról eléggé tájékozott képzet mutat s igazolja, hogy a körülbelül 4.5% vajnyeremény elméletileg véve, csakugyan jogosult.

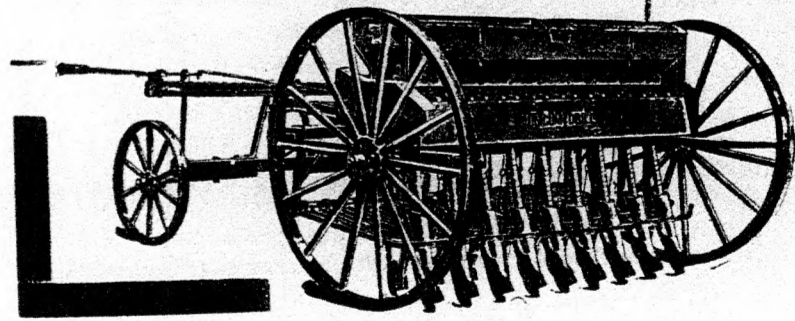
Láttuk azonban, hogy szövetkezeteink ezt el nem érik, aminek oka egyrészt hiányos be-

60 drb tehen után vajját dolgozzák fel s az évi átlagos vajnyeremény 5 kg.-ot tett ki 100 liter tej után.

Ujhelyi Imre.

(A 4.45 kg. vajnyeremény, tekintve az évi tejelés csekély mennyiségére, nem sok s

UNICUM-DRILL

sorbavetőgép az egyedüli, melylyel sik vagy hegyes talajon egyenletesen lehet vetni, mely a magot nem sérti és szabályosan elosztja. Több mint 20,000 darab vetőgép készült és az egész világban elterjedve. Ezer és ezer elismerő nyilatkozat. MIELŐTT VETŐGÉPET VESZ ÉRDEKLŐDJÖN AZ „UNICUM DRILL“ VETŐGÉPEK IRÁNT GAZDATÁRSAINÁL

MELICHAR FERENCZ BUDAPEST, VI.,

NAGYMEZŐ-UTCA 68. SZÁM. KIZÁRÓLAGOS VETŐGÉPGYÁR Magyarországi vezérképviselő: SZÜCS ZSIGMOND.

a számadatok akkor volnának elbíráthatók, ha egyidejűleg az évi tejhozam mennyiségét is ösmernénk.)
Rovatvezető.

Arankás lóhermag.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur!

A „Köztelek“ legutóbbi számában Dr. Pátkai Béla ügyvéd egy esetet ajánl, mint ő írja „okulás céljából“ a „gazdák figyelmébe“, mely nyílt támadást tartalmazván ellenem, egy percig sem késheetem a válaszszal.

„Híven reprodukálva“ az eset nem úgy áll, a hogy cikkirő előadja, hanem a következőképpen:

1901 december havában bejött hozzám Pátkai József pusztapátkai lakos, cikkirő fiával együtt, megkínált 25 mm. eladásra szánt lóhermaggal, 4 mm. arankamentes magot pedig vásárolni akart. Az eladó lóhermagért magas árt kért, mire azt kérdeztem, vajjon arankamentes-e: erre „nem“-mel felelt. Hozzátevé, hogy épen ezért akar arankamentes vetőmagot vásárolni.

Pátkai heremagját nem vettem meg, ő azonban vásárolt nálam 4 mm. államilag ólomzárolt lóhermagot és pedig minden írásbeli kötés nélkül, mely magot 1901. év végével neki el is küldöttem.

A számlával együtt megkapta Pátkai József a 38,286 896 sz. földmívelésügyi miniszteri rendeletben kötelezőleg előírt nyomtatott blankettát is, mely felvilágosította őt, hogy *ingyen* megvizsgálathatja bármely magvizsgáló állomás által a tőlem kapott magot.

Ezt különben neki, mint sokat tapasztalt gazdának ugyis tudnia kellett, vagy ha nem tudta, hát bizonyára figyelmeztette erre a törvény és rendeleteket jól ismerő cikkirő fia.

Időhiány sem gátolhatta ebben, mert már december végén vásárolta a vetőmagot, tehát a mag elvetéséig elég ideje volt annak megvizsgálására.

Pátkai József azonban állítólag nem vizsgálta meg a különben is államilag ólomzároltan kapott és így megvizsgálásra nem is szoruló magot, hanem csak 1902. évi augusztus 20-án tehát nem, a mint cikkirő előadja, azonnal a védnövény lekerülése után, hanem sokkal-sokkal későbbben írt csak nekem s cikkirő fia útján 4000 korona kárpótlást követelt tőlem.

Válaszomban kijelentettem, hogy a szállított magban *aranka nem volt, nem lehetett*, mit a budapesti m. kir. állami vetőmagvizsgáló állomás ólomzára is igazol, mely állomás az elismert legszigorubb állomás az egész continensén, s megtagadtam minden kártérítést.

Dr. Pátkai Béla ezután személyesen is felkeresett s elmondta nekem, hogy egyik 50 holdas tábláján az én tőlem vett maggal, egy másik 50 holdas tábláját pedig nem is saját heremagjával, hanem ennek, *rostaaljával* vetette be és csodálatos módon ezen utóbbi arankamentes, a másik pedig arankafoltokkal teli vetést eredményezett.

A rostaalj vetését azzal indokolta, hogy ezt a táblát ugyanis csak egy évig akarja használni lóherének.

Én persze az egész előadásából egy szót sem hittem s ügyem feltétlenül igazságos voltáról meggyőződve, sem az ő fenyegetésétől, sem attól nem ijedtem meg, hogy beperléssel és avval ijesztett, hogy közhírré teszi az esetet.

Mindebből következik:

1-ször, hogy semiféle „előre elkészített szövegzésű nyomtatott köjtgyben“ nem gondoskodhattam érdekeim megvédéséről Dr. Pátkai Béla ügyfele hátrányára, mert hiszen semmiféle

köjtgyet, vagy bármitéle más levelet nekem ügyfele alá nem írt;

2-ször, hogy nem igaz, hogy azt irtam volna, miszerint „valószínűlennék tartom, hogy a magban aranka lett volna, de feltéve, ha igen, — ezért nem szavatolok már“, — mert épen ellenkezőleg ezt az eshetőséget mindig *téjesen kizártnak* tartom és csakis így szólott minden levelem és minden válasdom.

Ezek után pedig még csak néhány szerény kérdésem van a cikkirő urhoz:

Ha 25 mm. saját termésű heremagja volt ügyfelének, mely nem is 100 hold, de sokkal nagyobb föld bevetésére is elégséges és e mag arankamentes lett volna, minek vásárolt akkor mégis mint ő mondja — a napi áránál 16 koronával drágában államilag ólomzárót magot.

Ha pedig magcserélés céljából vette a plombozott lóheremagot, miért nem vett ilyet az egész egy darabból álló 100 holdas táblára?

S vajjon gondolja-e, hogy akadjon gazda széles e hazában, ki cikkirőnek el fogja hinni, hogy ügyfele saját termésű, előttem arankásnak elősmert heremagjából, vagy pláne ennek *rostaaljából* arankamentes vetés fog támadni, viszont azonban az államilag ólomzárolt *arankamentes* magból csupa *arankafoltos* termés fog előállni?

Hát bizony ilyen Magyarországon nem akad s egész nyugodt vagyok a tekintetben, hogy *én rá* semmiféle foltot nem vett ezen arankafoltosság és rostaaljasság!

A bíróságokat és a magvizsgáló állomást felesleges védelembe venni, de a cikkirő eme ép oly merész, mint meggondolatlan kifejezését „hacsak az ólomzárolás nem visszaélés eredménye“, magam részéről a leghatározottabban visszautasítom.

Kiváló tisztelettel Haldek Ignác.

Haldek válaszára dr. Pátkai Béla a következő megjegyzéseket teszi, melvekel az ügyet a magunk részéről is befejeztük.

A „Köztelek“ február 7-iki számában megjelent cikkem két részre oszlik. Az első részben általánosságban szólok a gazda könnyelmű ügyletkötéseiről és csak a második részében tárgyalom Haldek esetét.

Haldek védekezik az első rész ellen, vagyis az ellen, a mivel én őt soha nem vádoltam, csak azért, hogy a valódi vádról a figyelmet elterelje. Én egy szóval sem állítottam, hogy Haldek ügyfelemmel (atyámmal) bármitéle blankettát aláíratott volna, hanem igen is vádoltam őt a cikkem második részében megírottakkal és azokat most is a leghatározottabban fentartom.

Igaz ugyan, hogy ügyfelem a heremag vétele előtt sajáttermésű 25 mm. heremagot kínált eladásra Haldeknek, amiért Haldek, — ha jól emlékszem, — 4 koronával magasabb árt ígért, ha ügyfelem az arankamentességet garantálja. *Valótlán azonban az, miszerint Haldek ama kérdésére, hogy „az arankamentes-e?“ ügyfelem „nemmel választott volna. Ügyfelem azt felelte, — mit minden gazda mondott volna: „Én gazda vagyok, a saját termésemet adom el, tudommal nincs benne aranka, itt a minta, de semmiféle garanciát nem vállalok.“* Ezen eladásra kínált mag nagy részét megvette továbbadásra Sándory Nándor győri magkereskedő, másik részét kisebb részletekben szomszéd gazdáknak adta el ügyfelem, — természetesen garancia nélkül, — sőt a rostaaljából vetette el a cikkemben említett második 50 holdas táblát is, *de ez mindenhol arankamentes termést produkált, míg ellenben Haldek méreg drága garantírozottan arankamentes magja utáni termés telve van órási arankafoltokkal.* Ezen tény, melyet letagadni nem lehet, valamint azt sem,

hogy a felelősség elől a keresk. törvény hat hónapos elévülési paragrafusa mögé rejtőzött. (Erről szóló levelét bemutattam e lap tekintetes szerkesztőségének.)

Egyebekben eltalálta Haldek, hogy tisztán magcserélés céljából vette ügyfelem a magot és ép azért nem vett 100 holdra valót, mert magnak csak 50 holdat szokott meghagyni.

Végül megjegyzem, hogy engem cikkem megírásánál tisztára a közérdek — a gazdák érdeke — vezérelt, hogy őket az *egy éves szavatossági idő kikötésére figyelmeztessem.* Ép ezért Haldek válaszában egyéb részére — nem lévén közérdekű — kitérni nem is akarok, bár sok érdekeset mondhatnék még a közöttünk lefolyt levelezések és megbeszélésekről. Haldek ur kisedet jétékát én zavarni nem akarom, mert ez ugy sem hozhatja vissza többé ügyfelem zsebébe — gondolom — 3-4000 korona kárát. *De ép ebből következik, hogy állításaimat semmiféle érdek sem befolyásolta, míg ellenben Haldek tagadásait és valótlán kijelentéseit saját legjobban felfogott üzleti érdeke diktálja.* Igen könnyű tehát megítélni, melyik állításnak adható nagyobb hitel. Nekem más mód itt igazam bizonyítására nincs, Haldek urnak azonban volna. Kérem is tegye meg nekem e szívességet és éljen vele.

Bocsássuk ezen kártérítési ügyet egy a törvény szerint összeállítandó választott bíróság döntése alá, azzal, hogy Haldek ur a hat havi elévülés kifogásától eláll. Itt mindketten produkálhatjuk bizonyítékainkat és a bíróság el fogja majd bíráltni, melyikünknek van igaza. Ha a bíróság ügyfelemet elutasítja kártérítési igényével, akkor e lapok hasábjain fogok Haldek urtól a legalázatosabban bocsánatot kérni. Ellen esetben azonban, de akkor is, ha ez ajánlatot, 3 napon belül el nem fogadja, az „arankafoltosság“ és „rostaallasság“ okozta folt Önön marad és válaszában kijelentései bár „meggondoltak“, de ép oly „merészek“, mint „valótlánok“ fognak maradni.
Dr. Pátkai Béla.

Gazdasági egyesületek mozgalma.

Az *ungmegyei G. E.* 1902. december 29-én tartotta *Palay* András ügyvezető elnök elnöklése alatt közgyűlést. A közgyűlés az évi jelentés minden pontját megvitatta és végezetül közszónetet szavazott *Palay* András ügyvezető elnöknek buzgó fáradozásáért. Elfogadta az 1903. évi költségvetés előirányzatot és a munkaprogramot. Végül szó volt még az egyesület által Kis-Geőcz határában bérleendő csikólegelőről, mely bérlet egy régi hiányon igyekszik segíteni.

A *biharmegyei G. E.* felirában kérte a földmívelésügyi miniszteriumot, miszerint hasson oda, hogy a nagyváradi élelmezési raktárnál évenként eladás alá kerülő korpát a biharmegyei gazdák kapják meg. A földmívelésügyi miniszterium értesítette az egyesületet, hogy a cs. és kir. hadügyminiszter intézkedett ez irányban s így a nagyváradi cs. és kir. élelmezési raktárnál 1902/903. őrési idény alatt eladásra kerülő korpamennyiség, — amennyiben ezen korpát az OMGE. és a Kis-küküllőmegyei g. e. is kérte, — a három gazdasági egylet között aránylagosan osztassék fel. Az egyesületnek így körülbelül 300 q. korpá jut. A korpá ára az élelmezési raktárnál átvéve q.-ként 5.62 korona.

A *Vasmegyei G. E.* ig.-vál. 1903. január hó 16-án tartotta ülését *Ernust* Kelemen elnöklése alatt. Több rendbeli egyesületi belügy elintézése után az igazgató-titkar ismertette a felszámolás alatt levő szombathelyi tejszövetkezet által a földmívelésügyi miniszterhez benyújtott kérvényt és az egyesület elnökségéhez érkezett megke-

Jobb és megbizhatóbb magvakat

nem is ajánlhatunk, mint a minők 29 év óta

Mauthner Ödön

csász. és kir. udvari magkereskedésében

— Budapesten kaphatók. —

SZÁNTÓVASAK legkitünőbb minőségben

olcsón kaphatók:
BECK és GERGELY-nél
Budapest, V., Váci-ut 12.

A Magyar Országos Központi Takarékpénztár XXXI. rendes közgyűlését

1903. évi február hó 21-én délután 4 órakor, az intézet helyi. ségében (IV., Deák Ferencz-utca 7. sz. I. emelet) tartja meg-

Napirend:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. Zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentésével.
3. Mérleg megállapítása, nyeremény felosztása és kifizetés iránti határozatbozatal.
4. A felügyelő-bizottság, a választmányi tagok ülési jelenléti jegyei és a választmányi napbiztosok tiszteletdíjának megállapítása.

5. Négy igazgatósági tag választása. Az újból alakítandó felügyelő-bizottságba és választmányba négy felügyelő-bizottsági és hatvan választmányi tag választása.

Azon t. részvényesek, kik ezen közgyűlésen résztvenni szándékoznak, sziveskedjenek részvényeiket az alapszabályok 23. §-a értelmében * f. é. február 18-áig d. e. 12 óráig az intézet pénztáránál letenni, mely alkalommal a mérleg is rendelkezésre álland.

Az igazgatóság.

23. §. Közgyűlésben részt vehetnek mindazon részvényesek, kik három nappal a közgyűlés megtartása előtt a le nem járt szelvényekkel együtt oly részvényt tesznek le a társulatnál, mely legalább két hóval előbb iratott a letevő saját nevére.

Birtokbérbeadás.

A Pápa-Ugod hitbizományi uradalomhoz tartozó s a pápai vasutállomástól $\frac{3}{4}$ órányira a veszprémi országot mellett fekvő

Igal-Simaházi bérgazdaság

1903. évi október hó 1-től újra BÉRBEADATIK.

A bérgazdaság, mely szántóföldek, rétek, utak és árkokból áll, 122 m. holdat tesz.

Ajánlatok az uradalmi igazgatósághoz Pápara czimzendők, hol a szerződési feltételek is betekinthetők.

Uradalmi igazgatóság.

M. kir. államvasutak budapest—jobbparti
Üzletvezetőség 3775/III. 903. sz.

PÁLYAZATI HIRDETMÉNY.

A magy. kir. államvasutak Komárom állomásán levő pályavendéglő bérletére 1903. évi július hó 16-tól számítandó három évi időtartamra, azaz 1906. évi július hó 15-éig leendő bérbeadásra iránt ezenel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdetünk.

Az 1 koronás bélyeggel és „ajánlat a magy. kir. államvasutak Komárom állomásán levő vendéglő üzletnek bérbevételére a 3775. számhoz” felirattal ellátott, borítékba zárt és lepecsételt, nemkülönb a kellő okmányokkal (iparendély, erkölcsi bizonyítvány stb.) felszerelt ajánlatok 1903. évi márczius 14-ének déli 12 órájáig a magy. kir. államvasutak budapest—jobbparti üzletvezetősége titkári hivatalához (Budapest, Külső Kerepesi-út 8 ház) posta útján térti bevény mellett nyújtandók be.

Bánalpenz fejében pedig 600 azaz hatszáz korona készpénzben, vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban nevezett üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál 1903. évi márczius hó 13-ának déli 12 óráig leteendők.

Értékpapírok a budapesti, illetőleg a bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett tizennégy napnál nem régiebb árfolyam szerinti értékben, de legfeljebb csak névértékben fognak számítani.

A vendéglő bérletére vonatkozó feltételek ezen üzletvezetőség forgalmi és kereskedelmi osztályában (Budapest, Külső Kerepesi-út 8 ház, I. emelet 33. ajtó) vagy a budapest—jobbparti keleti pályandvar győri és szabadkai forgalmi főnökségnél a hivatalos órák alatt megtekinthetők, miért is az ajánlattevőkről feltételez-tek, hogy a feltételeket ismerik és azokat magukra nézve kötelezőnek elfogadják.

A feltételektől eltérő, vagy a kitűzött határidőn túl érkezett ajánlatokat figyelembe venni nem fogjuk.

A magy. kir. államvasutak fenntartják maguknak a jogot, hogy az ajánlat-tevők közül tekintet nélkül a felajánlott bérrre, szabadon választhassanak.

Megjegyezzük még, hogy a vendéglős lakásnál szolgáló szobák és mellék-helyiségek, továbbá az I. és II. oszt. éttermeknek s tálaóna fűtéséről és világításá-ról bérlelő tartozik gondoskodni, míg a III-ad osztályu váró és étterem fűtése és világítása fűtészben bérbeadó vasut, fele részben pedig a bérlelő által fog eszközöztetni.
Budapest, 1903. január hó.

Az üzletvezetőség.

(Utányomás nem díjaztatik.)

Megjelent! A Magyar Föld- birtok 1903

Magyarország 100 holdon felüli birtoko-sainak, és haszonbérlelőinek **OZIMTÁRA** gazdasági és munkásviszonyainak, a gazda-sági kiállítások, versenyek és termésered-mények ismertetésével. — Bolti ára füzve 25 korona, kötve 26 korona.

Megrendelhető:

a „Köztelek” kiadóhivatalában
Budapest, Üllői-ut 25. szám.

MOST JELENT MEG!

az Orsz. Magy. Gazdasági
Egyesület kiadványában

A

TÖZEG-FEKÁL-KOMPOSZT

12 ÁBRÁVAL

Irta

MATLASZKOVSKI TADÉ

Megrendelhető az ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET-nél és minden nagyobb könyvkereskedésben.

Ára 1 korona. Bérmentes megküldéssel 1 korona 10 fillér.

resést; a választmány elhatározta, miszerint feliratban felkéri a földmiv. minisztert, hogy a rendelkezésére álló módon a tejszövetkezet kérvényét kedvező elintézésben részesíteni sziveskedjék. Kiss Gyula felhívta az egyesület figyelmét a lóvizsgálatnak mostani kiterjedésben és módon való teljesítéséből származó hátrányokra, s indítványozta, hogy a gazdák nevében kérelmezze az egyesület illetékes helyen a mai eljárás célirányos megváltoztatását. Többek hozzászólása után elhatározta a választmány, miszerint feliratban kéressék meg a földmiv. minisztert arra, hogy a hadügyminiszterrel egyetértőleg jövőben a gazdák érdekeinek jobban megfelelő szűkebb körökben, esetleg körjegyzői székelyként teljesítsék a szokásos lóvizsgálatot.

VEGYESEK.

Mai számunk tartalma:

	Oldal
OMGE. közleményei.	229
Új honfoglalás.	230
Arankás hőhermag.	234
Gazdasági egyesületek mozgalma.	234
Gazdasági növénytan.	
Az aranka irtása.	231
Takarmanozás.	
A különbözetre való hizalásról.	231
Tejgazdaság.	
Mennyi vaját kapunk 100 kg. tejből.	232
Vegyések.	235
Kerekedelem, tőzsde.	236
Szerkesztői üzenetek.	237

Meghívó

a „Gazdák Biztosító Szövetkezete”

1903. évi február hó 21-én, az Orsz. Magyar Gazdasági Egyesület székházának gyűléstermében (Budapest, IX., Üllői-ut 25., bejárat Köztelek-u. 8.) d. e. 10 órákor tartandó

alapítók gyűlésére.

Tirngyosorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Alapító tagok bejelentése és változása.
3. Esetleg a közgyűlés elé terjesztendő javaslatok.

Budapest, 1903. február hó 7-én.

Gr. Zselénski Róbert s. k.,
a szövetkezet elnöke.

Kinevezés. A m. kir. földmiv. miniszter Mezey Gyula társulati igazgató főmérnököt Nyitra vármegye közgazdatis bizottságába közgazdasági előadóvá nevezte ki.

Új gazdasági tudósítók. A m. kir. földmiv. miniszter dr. Bakó Péter dévaványai lakost, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tiszai felső, Csánk Lajos csanád-apáczai lakost Csanád vármegye kovácsbázai, Csenkey Károly magyar-esekei lakost, Bihar vármegye magyar-esekei, Fehér Zoltán felső-szeli-i lakost, Pozsony vármegye galántai, Fertek Ferencz arváváraljai lakost, Arva vármegye alsó-kubini, Hambek Gyula körtvélyesi lakost, Vas vármegye szent-gothárdi, Kiss Endre badalói lakost, Bereg vármegye tiszaháti, Löffler Béla sárafalvai lakost, Torontál vármegye perjámosi, Schwager Vilmos nagykőrüsi lakost, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye jászági alsó, Szabó Lajos apostagi lakost, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye duna-vecei, Szöllösi Samu székelyudvarhelyi lakost, Udvarhely vármegye udvarhelyi, Birton Mihály bordasi és Sándor Albert nagysolymosi lakost nyanezezeze vármegye székelykereszturi és Vég János mezőtóthi lakost, Torda-Aranyos vármegye maros-ludasi járására nézve a gazdasági tudósítói tiszttel bizta meg.

Halálozás. Nagysarlói Sarlay Pál földmiv. miniszter OMGE. tagja Gömör vármegye törvényhatósági bizottságának tagja munkás életének 69-ik évében f. hó 4-én Ajnácskón elhunyt.

A római nemzetközi gazdakongresszus tárgyában az OMGE. által kiküldött bizottság f. hó 9-én gróf Desseuffy Aurél elnökle alatt ülést tartott a Közteleken. Elnök megnyitó

beszédében ismertette a kongresszus tervezetét, kívánatosnak jelezte, hogy a magyar gazdák a nemzetközi gazdaggyűlésen minél számban vegyenek részt. Rodiczky Jenő dr. a részvételnél kidomborítani kívánja a magyar államiságot, miért is a római kirándulást az OMGE. égisze alatt kívánja rendezni. A bizottság beható eszmecsere után, amelyben résztvettek Bernát István, Forster Géza, Balog Elemér, Ottlik István, Szomjas Lajos, Rubinek Gyula stb., kimondotta, hogy propagandát csinál amellett, hogy az OMGE. tagjai minél számban vegyenek a kongresszuson részt. A jelentkezőket gróf Desseuffy Aurél az OMGE. elnöke fogja Rómába vezetni. A bizottság egyben tudomásul vette, hogy Rubinek Gyula a tengerentúli államok versenyeről, Bernát István és Balog Elemér a magyar szövetkezetekről előadást tartanak. Elhatározták ezenkívül, hogy a német gazdához felhívást intéznek, hogy a kongresszusra utjokat — tekintettel arra, hogy az előnyösebb — Magyarországon át tegyék. Ez esetben a német gazdákat Budapesten ünnepesen fogadják és a további utat Budapesttől közösen teszik meg.

Gazdasági előadások Pécsen. A Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége a Baranyamegyei Gazdasági Egyesülettel karöltve a földmiv. miniszterium támogatásával f. hó 7. és 8. napján Pécsen gazdasági előadásokat tartott, melyen Baranya, Somogy és Tolna vármegyei intelligens gazdaközönségből 80-on felül vettek állandóan részt. Az előadások ily nagy látogatottságának érdeme elsősorban a Baranyamegyei Gazdasági Egyesület elnökének: Ország Lajos földbirtokosnak, Szélföld József pápai plébános kanonok alelnöknek és Forster Jenő titkárnak tulajdoníthatók, akiknek lelkes működése és példaadása folytán az egyesület iránt mind nagyobb mértékben emelkedik az érdeklődés és támogatás a baranyai gazdák körében, minek folytán a baranyamegyei gazd. egyesület a fejlődésnek oly utján van, melytől a gazd. egyesületi élet terén a legszebb eredmények várhatók. A gazdasági előadásokat a keszthelyi kir. gazdasági tanintézet tanári kara tartotta meg. Nem lehet eléggé sajnálni, hogy az előadások egyik legérdekesebb részlete: az üzemtan kérdések elmaradtak, mert az előadó Czako Béla igazgató a családjában éppen akkor történt haláleset miatt nem jelenhetett meg Pécsen. Az így támadt hiányt a többi előadó előadásai kibővítésével pótolták. Az előadások a következők voltak. Szankovics János tanár a szarvasmarha tejlöképességéről, Fáber Sándor tanár az újabb trágyafélékkel tett kísérletek eredményeiről és a talajban szereplő kémiai és fizikai erőkről, dr. Lorassy Sándor tanár a növényi és állati elősködőkről, Szilassy Zoltán az OMGE. szerk. titkárja az értékesítési szövetkezetekről tartott előadást. Az előadások befejeztével Ország Sándor elnök mondott köszönetet az OMGE-nek az előadások kezdeményezéseért és a tanároknak az előadások megtartásáért.

Agrárpolitika az egyetemen. A népszerű főiskolai tanfolyam február és március havi előadások ciklusában dr. Bernát István közgazdasági író, lapunk munkatársa f. hó 10., 17., 24., március 3., 10. és 17-én (minden este 7-7-től 8-ig) a központi tudomány-egyetem kupolatermében az agrárpolitikáról szabad előadást tart. Dr. Bernát István előadása iránt igen nagy az érdeklődés. A sorozat mind a hat előadására szóló egy koronás belépő-jegy váltható az egyetem kveszturájában.

A Tisza gazdasági értéke. Tóth Gyula, a kémiai intézet megbízott vezetője érdekes kísérleteket végzett Darányi földmiv. miniszter megbízásából a Tisza folyó iszapjának gazdasági értékének megállapításáról. Tóth hosszabb kísérleteiből a következőket vonta le: Ha a Tisza iszapjának gazdasági értékét összehasonlítjuk a Niluséval, kitűnik, hogy a Tisza hordalékához képest növényi fontos tápanyagok

ban sokkal szegényebb, de hogy a többi dűn, német és francia folyók és iszapokkal, melyeknek fölhasználása a gazdasági értékesítés terén jónak bizonyult, közel megegyező mennyiségű tápláló anyagokat tartalmaz. A Tisza vizének öntözésre való fölhasználása tehát csak hasznos lehet, különösen akkor, ha az öntözéssel kapcsolatosan előzetesen trágyázást is alkalmazunk. Ezeket is örömmel vehetjük tudomásul, mert a Tisza folyó iszapja gazdasági értékének fölhasználásától nagyon sokat remélhetünk és bizonyára annak hatása mezőgazdaságunk fejlődésére nem igen fog elmaradni.

A Maros hajózhatóvá tétele. Návay Lajos dr., Csanádmegye alispánja nagyarányú mozgalmat indított a Maros folyó szabályozása és ezzel kapcsolatban hajózhatóvá tétele iránt s e mozgalomba bevonta mindazokat a törvényhatóságokat, a melyeket a Maros folyó nyugatnak eső partjai mentén fekszenek. Több eredményes értekezlet után az érdekeltség főbb vonásaiban megállapította azokat az irányelveket, a melyek a hajózhatóság ügyét sikeres eredményre vezetnék és Návay alispán terjedelmes memorandumba foglalta össze a törvényhatóságok óhaját. A földmiv. miniszter e hónap 9-én fogadta a küldöttséget, melyben Návay dr. vezetésével az érdekelte vármegyei és törvényhatóságok küldöttei, továbbá az érdekelte területek országgyűlési képviselői is résztvettek. A küldöttség azzal a kérelemmel nyújtotta át a miniszternek a memorandumot, hogy a Délvidék mindinkább elszegényedő lakosságának a kormány hathatós támogatásával mihamarabb lehetővé tegye a szabályozás megindítását.

A gümőkór irtása. A német állategészségügyi tanács legutóbb Münchenben tartott ülésén a következő határozatot mondotta ki: A klinikailag felismerhető gümőkóros szarvasmarhák irtását haladéktalanul meg kell kezdeni. Ebből a célból a bejelentési kötelezettség és a betegség biztos megállapítása végett az állatorvosi vizsgálat elrendelése szükséges. A gümőkór klinikailag felismerhető jelenségeit mutató szarvasmarhák elkülönítendők és megfelelő záros határidő alatt levágandók. A gümőkór terjesztésének veszélye miatt tejgyűjtő telepek a tejet csak 85 C-ra történt felmelegítés után adhatják el a szállítódonosoknak a szarvasmarhák kényszervágása esetén gümőkórbiztosítás segélyével kártalanítani kell. A biztosítás kölcsönösség alapján szerzendő, az állam megfelelő hozzájárulásával, miután a gümőkór irtása közérdeket képez. A németeknek ebből a példájából is az tűnik ki, hogy ők mily messzire menő intézkedéseket képesek tenni érdekeiknek megvédése szempontjából s mennyire tudatában vannak annak, hogy e téren kifejtett munkálkodásuk mily nagyjelentőségű lehet közegészségügyi és állategészségügyi viszonyainkra nézve.

Székely-kereszturi bikavásár. Székely-Keresztúron a ragadós száj- és körömfájás miatt már öt hónapja nem lehetett vásárokat tartani. A betegségen az állomány minden utókövetkezmény nélkül szerencsésen átment, úgy hogy a f. hó 28-án és március 6-án tartandó bikavásárra mintegy 180—200 drb szép tenyészállat felhajtása biztosra vehető. Székely-Keresztúr környékének állatállománya nagyon szép, aminek bizonyítéka lesz az a sok kiváló tenyészállat, mely a vásárra fel lesz hajtva.

Szőlősgazdák gyűlése. A Magyar Szőlősgazdák Orsz. Egyesületének választmánya f. hó 9-én Bernát István elnökle alatt ülést tartott a „Közteleken”, melyen dr. Drucker Jenő egyesületi igazgató tett jelentést az alapszabálymódosításról, melyet a választmány jóváhagyott. Beszámolt az utolsó ülés óta történetéről, a tagmozgalomról. Eddig 37 alapító s közel 300 évdíjas tag jelentkezett az egyesületbe való belépésre. Kiegészítették továbbá a választmányt s tudomásul vették a pénztári jelentést. Bernát István elnök meleg szavakban emlékezett meg azután az elhunyt választmányi tagokról

Engelbrecht Károlynak érdemeiről, végül báró Bohus László alelnök indítványozta, hogy az egyesület írjon a kormányhoz a konyakkivitelnek megfelelő kedvezményekkel való előmozdítása végett. A választmány az indítványt elfogadta s elhatározta, hogy annak pártolása végett felkéri az OMGE-t.

A budapesti marhavásár ügyében a székesfővárosi közgazdasági és vásári házi bizottság f. hó 9-én Almády Géza tanácsos elnöklésével ülést tartott, melyen a tanácsos jelentést tett a száj- és körömfájás állásáról és a védőintézkedésekről. A bizottság tudomásul vette a jelentést, egyúttal azonban felhívta Almády tanácsos figyelmét arra, hogy a vágómarhának élő állapotban a főváros területére való behozatalát, akár mézárósnak, akár magánembernek a legszigorubbant tiltsák el; továbbá, hogy új marha-főlrakodókat építsenek, mert eddigelé sem voltak az állapotok kielégítőek s most éppen nagy szükség lesz az új főlrakodókra, mert az istállók számát tetemesen szaporítják s így ezentúl a marhaállomány is sokkal nagyobb lesz. A bizottság a marhavásár és marhaistállók kikövezését, továbbá új trágyatelepépítését s végre azt, hogy — a marhavásár jövője érdekében — különálló gazdasági marhavásárt létesítsenek. A jelentéssel kapcsolatosan fölmerült a kérdés, hogy a Külső-Soroksári-úton levő Leitgeb-féle telekre miképpen kerülhetek ellátásra marhák a vásártérről, amelyekre a vásárpénztár is adott előleget. A száj- és körömfájás ugyanis ezeken a marhákon tört ki s csak a legnagyobb erőfeszítéssel és nem csekély költséggel lehetett a járványt elfojtani. A bizottság tagjai a legszigorubb vizsgálat megindítását kívánták, amihez a bizottság, az elnökkel együtt, hozzájárult. Végül bemutatták az új marhaistállók terveit 1500 marhára. A terveket a bizottság elfogadhatónak tartja.

A csillaghegyi női gazdasági és háztartási isko a most tartotta az első évfolyam évről vizsgálatait Tóth József kir. tanácsos, tanfelügyelő elnöklésével. A vizsgálóbizottság tagjai Kovács Antal méhészeti felügyelő, Szily Tamás tejjgazdasági felügyelő, dr. b. Nagy Ottó orvos, egészségtan-tanár, Naberschnig Romeo, leánygimnáziumi tanár, Kardos Árpád, az Országos Kertészeti Egyesület titkára, Czechner Irma, kézimunkatanító és Ferenzy Ida, az intézet igazgatója voltak. A vizsgálat kiterjedt az összes háztartási teendőkre, a sütésre, főzésre, tejjgazdasági munkákra, a méhészetre, baromfitenyésztésre, a kertészkedésre, a takarékos bevásárlásra, a felsőruhák és teherneműek szabására, varrására, a műfoltozásra, a lakásdiszító kézimunkákra, végül az egészségtra és pedig gyakorlati, mint elméleti szempontból. A növendékek között egy romániai férjzett nő is levizsgázott, ki Bukarestben hasonló intézet felállítását tervezi. A vendégek, kik között Pályi Sándor leánygimnáziumi igazgató és Magyar Kálmér földmivesiskolai tanfelügyelő stb. is jelen voltak, meglepéssel tapasztalták a tanítványok sikeres kiképzését. Az új tanfolyam f. évi február hó 15-én nyílik meg és 12 óra terjed.

Külföldi gazdasági hírek. Olaszország hordóborkivitelének mennyisége az 1902. év január-október hónapjaiban 872,316 hektolitert tett 25,489,210 líra értékben, mely kivétel az 1901. év ugyanezen hónapjaiban kivitt 918,941 hektoliter, illetve 26,797,575 líra értékkel szemben 46,625 hektoliter, illetve 1,308,365 líra csökkenést mutat. Az Olaszországból a monarchiába behozott hordóbor mennyisége — az olasz hivatalos áruforgalmi statisztika szerint — az 1902. évi január-október hónapjaiban 345,376 hektolitert tett, vagyis 27,422 hektoliterrel többet, mint az 1901. év ugyanezen hónapjaiban. — Facsemeték bevitelére Romániába. A német kormány által közzétett kereskedelmi tudósítások szerint Romániában a faiskolákkal bíró kertészek a facsemetékben való keresletnek felét sem képesek fedezni, miért is külföldi faiskolatulajdonosoknak ajánlható, hogy az ottani nagyobb cégekkel ériktezésbe lépjenek. — Francia borkereskedelem. A Medox borvidék termesztoi elhatározta, hogy az 1901. évi termés eredményét olcsóbb árakon értékesítik; ezen elhatározás következtében az üzlet megélné. Az 1901. évi termés készlete a jó hírnevű borokban mint Latour, Lafite, Montrose,

Duhart-Milon, Beycherelle stb. jó árakon keltek el. Ezen aralakulással a termesztoi meg voltak elégedve, annál is inkább, mert most már idejük van kedő módon a kereskedelem részére előkészíteni az 1902. évi termést, amely minőségre az 1900. évi termést jóval meghaladja. A december hónap második felében beállott hideg időjárás a borok fejlődését előmozdította, a bor megtisztult és általában aromikusabbnak találják, mint a hideg időjárás előtt. A statisztikai adatok szerint Franciaország borkoraszta 1902. év első kilenc hónapjában 34,509,112 hektoliter volt, 1901. évben pedig 32,119,079 hektoliter, az összehasonlítást szerint a fogyasztás 2,390,033 hektoliterrel emelkedett. — Lenárak bevitelére Amerikába. Az amerikai lenszövőipar nem mutat fel nagy haladást és főleg fellenárak készítésére szorítkozik. Többször hangoztatták, hogy a közeljövőben több nagyobb lenszövőgyárat alapítanak, de chicagói konzulátusunk jelentése szerint ezen hírekkel inkább a vámtarifá leszállítását akarták elérni. A csehországi gyárosok az olcsó gyártás és versenyképes árak által az amerikai piac fogyasztását biztosították maguknak. — Oroszország lenkivitelére az emelkedő belföldi szükséglet folytán már néhány év óta hanyatlak és az utolsó 5 évben következőleg alakult: az 1897—8. üzleti évben kivitetett 14,698,000 pud (1 pud = 16,38 kg), 1898—9-ben 13,662,000 pud, 1899—900-ban 9,456,000 pud, 1900—1-ben 8,520,000 pud és 1901—2-ben 9,903,000 pud. A bel- és külföldi lenárugyarak által a nyersanyagok beszerzésénél támasztott nagyobb verseny következtében a tisztított és gerebenezett len ára jelentékenyen emelkedett.

A chemia munkásai az ő csendes laboratóriumukban kitartó munkássággal fáradoznak új meg új eredmények elérésében és felkutatásában, aminek a gyakorlati életben való beillesztése a nagyközönség érdeklődését és hasznát vonja maga után.

Egy ilyen kutatás eredménye a Bonoral című szer azon tulajdonsága, hogy a dohos és penészizű és szaga borokból a kellemetlen alkatrészeket kivonja és abból eltávolítja, így bárki beteg borát kis költséggel megjavíthatja és ismét egészségessé teheti.

NYILTTÉR. *)

Most jelent meg

Rubinek Gyula és Szilassy Zoltán

az O. M. G. E. titkárjai szerkesztésében

Köztelek Zsebnaptár 1903-évre.

A „KÖZTELEK ZSEBNAPTAR“ ezen kilencedik évfolyama régi köntösben, javított és tetemesen bővített tartalommal bír. A „Köztelek Zsebnaptár“ minden más zsebnaptárt nélkülözhetővé tesz. — A „Köztelek Zsebnaptár“ ára az O. M. G. E. tagjai és a „KÖZTELEK“ előfizetői részére bérmentes küldéssel együtt 3 korona 50 fillér.

Megrendelhető a

KÖZTELEK
kiadóhivatalában,
Budapest, IX., Üllői-ut 25.

*) E rovat alatt közöltékért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Millenniumi nagyértem nagyban termelés, kivitel és versenyképességért.

**„APOLLO“ kőolaj-
finomító-gyár r.-t.**

— Gyár: Pozsony. —

Iroda: Budapest, VI. Andrassy-út 12.

Táviratok: Apollo, Budapest.

Szállit: 1126

**Legfinomabb gépolajokat.
Legfinomabb égetőbenzint.
Legfinomabb motorbenzint.**

KERESKEDELEM, TŐZSDE.

Budapesti gabonátözsde.

(Guttman és Wahl budapesti terménybizományi cég jelentése.)

Budapest, február 7.

Az időjárás a hét elején még borús és esős. Éjjelenként hűvös is volt; később a hőmérséklet azonban emelkedett és csökkenő lelközlet mellett tartósan enyhe maradt. A vetések állása felől kiadott hivatalos jelentés. csekély kivétellel, a vetésnek a normalison alul való állását regisztrálja — a további időjárástól függ azonban, hogy azok még mennyiben javulhatnak. A vizállás emelkedő. A Duna legnagyobb részben jégmentes és a mellékfolyókón is mozgásba jött a jég. A külföldön ugyan csak enyhe az időjárás.

A külföldi piacokon az irányzat nagyjából szilárd volt, habár a hét vége felé inkább lanyhuló irányzat érvényesült. Az amerikai tőzsdéken kedvező európai hírek, spekulációs vétel, jobb exportkereslet volt behatással, annál inkább, mert a látható buzakészlet (Bradstreets becslése szerint 58,900 bush.) csökkent. Az angol piacok is szilárd üzletmenetet jelentettek, habár gyenge forgalom mellett a hét végével a tengerparti piacokon egyetemben az irányzat csendesebbre fordult. Franciaországban tartós az aggodalom a vetések áttelelését illetően és ez tovább is emelkedő árakban talált kifejezést. Berlinből kezdetben emelkedő jegyzéseket küldöttek, később azonban ezek megállapodtak, annál inkább, mert a belföldi kínálat is megélné. A többi kontinentális piacokon az üzlet terjedelme korlátozott és az árak alig változtak.

Nálunk a forgalom az összes cikkekben mérsékelt maradt; kenyérmagvak nyugodtak maradtak, míg takarmánycikknek inkább tartottak. Tengeri emelkedő volt.

Az üzleti hét részleteiről a következőket jelenthetjük:

Buza határozottan lanya irányzatban indult. A kínálat különösen a hét elején sürgős volt, míg a vevők továbbra is tartózkodóak maradtak és így az árak már a hét elején 5—10 fillért vesztek. Később azonban a birtokosok eladási hajlama gyengült. A kínálat mérsékelt volt és habár a malmok, melyek állandóan kedvezlen lisztüzlet felől panaszkodnak, tovább is tartózkodóak maradtak, az árak változatlan jegyzéseket fentarthatnak. A hét végével az irányzat szilárdabbra fordult és a malmok részéről is némi hajlandóság mutatkozik, hogy erősen megsappant nyersárúkézleteiket kiegészítsék. Az összforgalom csupán 75,000 mm.; a hetihozatalok összege 91,000 mm., elvitel nem volt.

Rozs e héten is csak gyengén volt kinalva, a kereslet azonban szintén csak mérsékelt maradt és a fogyasztás éppúgy, mint a kivitel részére csak gyenge beszerzések eszközöltek. Az árak a múlt héthez viszonyítva alig változtak és minőség szerint 13:20—13:40 K. paritás és 13:50—13:60 K. között váltakoznak 3 óra helyben. Nyíri származékokban alig van forgalom és inkább névlegesen jegyzünk 12:30—12:40 K. Debreczen paritásban.

Arpa (takarmány- és hántolási czélokra) gyengébb érdeklődéssel találkozott és habár a kínálat is mérsékelt maradt, az árak a múlt héthez viszonyítva alig változtak. Minőség szerint 11:60—12:20 K. jegyzünk helyben, míg erőteljes szemű áru szeszégetők és hízalóknál 12:30—12:40 ért el. Maláta- és sörárpában állomásokon átvéve változatlanok a viszonyok. Megfelelő áru kevés kerül piacra és teljes multheti jegyzések vannak érvényben.

Zab elég bőven van kinalva, a fogyasztási kereslet azonban gyenge és az irányzat nyugodt. A múlt héthez viszonyítva az árak 10 fillérrel olcsóbbak és a forgalom volt körülbelül 3000 mm. szín és tisztaság szerint 12:50—13:10 között jegyez helyben.

Tengeri hibás árban a vidéki szeszgyárosok részére jobban kerestetett és a multheti jegyzéseknél valamivel többet ért el. Minőség szerint 6:50—8.—K. fizettek. Egészséges áruért ugyancsak 10 fillérrel többet jegy-

Meghívás

a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank
61-ik rendes közgyűlésére,

mely 1903. évi február hó 14-én délután 6 órakor
a bank helyiségeiben fog megtartatni.

Tárgyak:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapítása, a nyeresemény fölöstása iránti határozat és a fölmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok módosítása az igazgatóság javaslata alapján.
4. Igazgatósági választások (az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok újból választhatók).
5. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19., 20. és 21. §-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei három hónappal a közgyűlés előtt a bank könyveiben névére be vannak jegyezve, jogosítva van a közgyűlésen résztvenni, vagy magát meghatalmazott által helyettesíttetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie. A szavazati jog érvényesíthetése céljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében f. évi február hó 11-ig a bank értékpapír-pénztáránál letendőek, hol is az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 198. §-a és az alapszabályok 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg, a felügyelő-bizottság jelentésével együtt, nyolcz nappal a közgyűlés előtt átvehető.

Budapest, 1903. január 31-én.

Az igazgatóság.

Csak gazdatisztnek

3000 korona mellékjövedelem,

ki megfelelő 1200—1500 holdas bérletet ajánl.
Czím a kiadóhivatalban. 1152

SZŐLŐVESSZŐ ELADÁS.

Anyagi felelősséggel a szokványminőségért eladó a haraszi-145 holdas szőlőuraladalomban az alábbi faj szőlővesszők.

Csemegefajok.		Zöld Szilváni	
Chasselas croquent	7.50 Kor.	—	8.—
fehér	7.50	Sauvignon	7.50
Madelain Royal korai	8.—	Semillon	7.50
Precocé Malingre júliusi érő	9.—	Kövidinka	7.—
Sárga kecskecses	8.—	Piros Veltelini	7.50
Fehér borfajok.		Vörös borfajok.	
Rakszölő	7.50 Kor.	Kadarka	7.50 Kor.
Mézes fehér	8.—	Nagy-burgundi	7.75
Ezer jó	8.—	Opörtő	6.—
Szlankamenka	7.50	Aramon (fekete bor)	7.50
Olasz Rizling	8.—	Alicanti (fekete bor)	7.50
		Carbanet Sauvignon	7.—
		" Frontignon	7.—

Készlet 3 millió, fajtisztaság és kifogástalan minőségért az uraladalom szavatol.

Csakis elsőrendű vesszők adatnak el. Nagyobb rendelvényeknél a vevők engedményben részesülnek és pedig: 30 ezeren felüli vételeknél 15%, 50 ezeren felülieknél 20%.

Felvilágosítást nyújt a „SZŐLÉSZETI INTÉZŐSÉG”
DUNA-HARASZTI, Pestmegye.

Hirdetések felvételnek a „Köztelek” kiadóhivatalában Budapest, Ullői-ut 25.

ISIS gyümölcsizék.

Francia eljárás szerint készülő, legtisztább, legjobb és legolcsóbb gyümölcsizék, tészta, sütemény, torta, parafalt, fagyalt, kávé, tea, kakao, puncs stb. izesítésére.

Száznál többféle iz. Törv. védve. Be van vezetve a legelőkelőbb háztartásokban. Kapható minden jobb fajta fűszer- és csemegekereskedésben, valamint közvetlenül az

ISIS vegyszeti cikkek gyára magyarországi telepéről, Budapest, II., Zsigmond-utca 4. sz.

Clayton
és Shuttleworth - gyártmányu, alig használt szalmakötélfőgépek olesón eladó báró Radvánszky János örökösével gazdasági intézőségénél. Zolyomradványban. 3199

Gözcseplőkészletek
2 1/2, 3, 4, 6, 7 és 8 lóerejűek, gözmozdulók, szalmakötélfőgépek gyártás a logikofőgátlásból kijavítva a legmesszebbmenő szavatossággal előnyös ár és kedvező fizetési feltételek mellett, esetleg csere utján is eladásra ajánlatnak: **Sáncs Ödön** cég által **Baján**.

Nagyobb mennyiségű darálni való csirok, — vad bükköny és vad borsó — valamint konkolymagot és malomhulladékokat megvételre keres Jankamajori gazdaság (u. p. Kis-Szállás, Bácsm.) vezetősége. 3206

Akáczfából
készült 170 cm. hosszú szőlőkarók kaphatók Klein és Meisels bérigazgatóságában, Tisza-Dada. 3200

Eladó.
Ujjonnan javított Ganz-féle 2 HP. petróleum-motor, 10 db egy évig használt DOMN. Sack-cke. Czim a kiadóhivatalban. 3138

Oberndorfi répa mag
1902. évi termés jótállással a fajtisztaságra és csiraképeségre, 100 kilónként 65 koronaért eladó 65 vasutállomás Bicske, a csákvári gazdaságban. 1096

Gazdáknak
kiknek hirtokalk artérbe esnek, vagy más hasonló — idáig használatlan — területekkel rendelkeznek ajánljuk tavaszra a **kosárfűz telepítését** mint a jelen kultur növényeknek egyik leghasznosabbikát. Egészséges fejlődésükre előjegyzést elfogad és kívánatra árlapot küld az 1902. évi pályozási országos kiállításon **diszoklevéllel** kitüntetett **uradalmi nemes-füzetlepek kezelősége Galgóc**, (Nyitra megye). 1122

Nemesi birtok
600 magyar hold Gömörben vasút, országút mellett eladó. Bővebbet **Glos Barna**, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél Budapest, V., Alkotmány-utca 31. 7780

Eladó
Nagyemlétségű gróf Zichy Agost úr káfozi kertészeti gyümölcsfák, díszbokrok, magas és alacsony részák, több mint százféle üvegázi növények, u. p. Kátoz, Fehérmegye. 3207

Tavaszi roz
I. oszt. kapható a helyzet jószágkezelésénél vevő szájkámban, vagy önkéntesekben felszámítva 15 koronáért 100 kgr. a eszkörtönnyel vasutállomásra szállítva. 3198

Tavaszbuz
vetőmagoknak, legjobb minőségű, saját termésűt elad míg a készlet tarti Nagymétegyházi gazdaság, u. p. B.-Bieske. 3198

Az első és legnagyobb díjakkal kitüntetett valódi **HANNA vetőárpat** a legjobb minőségben ajánl **Kobicek Fr.** gazdasága **Celechowicz**, Hanna, Morvaország.

Eladó
ca 800 darab, szifák kiállításra alkalmas 1 1/2—2 1/2 méter törzsmagasságra, 80—120 mm. törzsvastagságra iskolázott szabályos növényű **vadgesztenyefa**. Felvilágosítással szolgál az uradalmi intézőség Pázmándon (Fejérmegye). 3182

25 év óta ajánlom és küldöm szét többszörösen kitüntetett (Páris 1900. Grand Prix)
ered. Hanna vetőárpat
VODIČKA, földbirtokos, Smržitz Hanna (Morvaország). Minta ingyen bérmentve. 8200

Eladó
akáczfák, egy évesek, ezre három kor. Czim: Szabó Lajos, Apostag. 3241

Megjelent:
Homoki szőlők
kincses tárháza
Szerkeszti: **Szentpétery Sándor**

I. Erzsébet királynő szőlő- és gyümölcstelep tulajdonosa **K.-K.-Halason**.

Ára **I. K. 20 fill.**, portomentes küldéssel **I. K. 30 fill.** Megrendelhető a „Köztelek” kiadóhivatalában, Budapest, IX. ker., Ullői-ut 25. szám.

Kerestetik
200—400 holdas bérlet azonnali átvételre, megfelelő lakással a dunántúli megyékben. Czim a kiadóhivatalban. 3184

Most jelent meg
Tejgazdasági Zsebnaptár
az 1903. évre.
IV. évfolyam szerkeszti és kiadja

Jeszenszky Pál „OMGE.” titkár.
Tejgazdasággal foglalkozóknak nélkülözhetetlen. Megrendelhető a Köztelek kiadóhivatalában, Budapest, Köztelek, Ullői-ut 25. Ára (bérmentve és ajánlott küldéssel) **3 kor. 70 fill.**

90%

csiraképeségű két-nyiretü

Baltaczim-mag

jutányos áron kapható:

HALDEK
magnagykereskedésben
Budapest
Károly-körút 9.

Központi tejszarnoki üzletek
eladók. Felvilágosítást nyújt: Szécsi Kálmán Budapest, Lehel-utca 25. 3180

Mammuth
takarmányrépamag **K. 50.—**
Oberndorfi — — — **60.—**
Eckendorfi — — — **56.—**
100 kilónként jótállás mellett az összes magyar vasuti állomásokra bérmentesen szállít

Brüder Jellinek
magkereskedése
Bisenz, Mähren. 1148

Feltétlen
fajtisztá **Riparia Portalisra** ojtott Olasz-Rizling, gyökere fűszerványok dús gyökérszettel és szép forradással, fajtisztá **Riparia Portalis** sima vesszők jutányosan beszerezhetők **Gertenyesi Holtósy Gyula dr.** „Erzsébet” szőlőtelepén Gertenyesen, Temesmegyeben. Levél és sürgöny-czim: „Erzsébet” szőlőtelep Gertenyesen. Árjegyzék ingyen és bérmentve. 3184

A gazdaközönség figyelmébe!
Néhai **Nöthling Vilmosnak** a
BUDAPESTEN, Kálmán-tér 9. szám alatt
23 év óta fennállott 1115
elsőrangú magkereskedését
GOMBÁS JENŐ
teljesen ujonnan berendezve megnyitotta, a hol **kizárólag csakis a legfrissebb és legmegbízhatóbb 1902. évi termései magvak szerezhetők be.** Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

GŐZMIVELÉS.

Nagyobb területek szántását gőzekével

hajlandó vagyok elvállalni; épügy

mélyrigólozást szőlő-telepitésekhez.

Érdeklődők kéretnek, hogy adatai címmezőbe forduljanak.

WOLFF ERNŐ, gőzszerelési vállalkozó BUDAPEST-KELENFÖLD.

Tavaszi átvételre kerestetik bérlet

saját kezelésben lévő, ca. 1500 holdas
birtok. Szives megkeresések kéretnek

1151

Hacker Jakab,
Sopron, Kossuth-u. 18.

Megjelent és a „Köztelek” kiadó-
hivatalában megrendelhető a

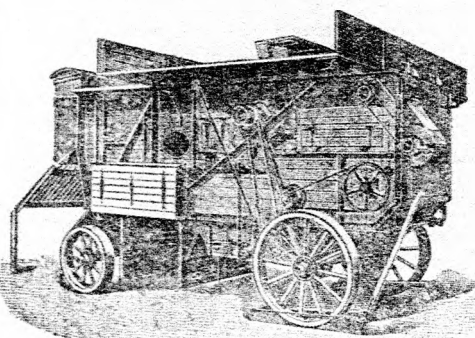
Magyar Gazda- tiszték Cimtára 1903. évre

mely tartalmazza Magyarország uradalmi
és az azokon alkalmazottak pontos czimeit.

A czimtar előfizetési ára 3 korona,

portómentes küldéssel 3 korona 30 fillér.

Bolti ára 4 korona.

A Robey & Co. Ltd.-féle

világhírű gőzmozgonyokat, valamint aczélkeretű cséplőgépeket,
utólérhetetlen kitűnő anyagból készítve, ajánlom olcsó árak és kedvező fizetési fel-
tételek mellett.

Szücs Ödön, Robey & Co. Ltd. lincolni gépgyára

magyarországi vezérképviselősege

BUDAPEST, VI. kerület, Nagymező-utcza 49. szám.

T. Cz.

Van szerencsénk értesíteni, hogy a jelen vetési idényre

Kwassitzzi eredeti Hanna-Pedigree árpánk

elfogyott.

Azon tisztelt gazdákat, kik ezen termés-
téből a jövő évi vetési idényre reflek-
tálnak, kérjük, hogy **megrendelésüket**
már f. évi október havában megtenni szives-
kedjenek.

Aktien-Zuckerfabrik, Kwassitz.

Vetésre alkalmas kitűnő burgonyafajták, u. m.:

**Hortensia,
Professor Maerker,
Márki hagyma**

métermázsánként 5 koronájával megrendelhetők

Haas Ignác királytelki bérgazdaságaiból.

Megrendelések Nyiregyházára czimzendők.

Ugyanott eladó 40 darab egy, két és három
éves, angol husfajta

1143

Hampshire tenyészkos,
kiváló testnagyságu, darabonként 100—150 koronájával.

A 17663. számú

„Fejőkészülék”

ezimű magyar szabadalom tulajdonosa, szabadalmának értékesítése
ezéjjából magyar gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg a szaba-
dalmat eladja vagy gyártási engedélyt ad. Bővebb felvilágosítás
nyerhető:

1153

MELLER ERNŐ hites szabadalmi ügyvivő irodájá-
ban, BUDAPESTEN, VII., Erzsébet-körut 13. szám.

Istállótrágya, trágyalé és kompost kezelése és conserválása.

MERZ FÜLÖP nyomán fordította SATORI MOR.

A gazdaságban felmerülő panaszok a rossz jóvedelmezés miatt teljesen jogosultak és a gazdának nyitott szemekkel helyzete javulására kell törekednie. Különböző alkalmas utak és módok vannak, hogy gazdasága rentabilitását fokozza. Így a talaj javítása mellett a jobb állattartás stb.; mindenképp azonban fontos a saját gazdaságából nyert melléktermékek célravezető felhasználása és értékesítése. Ilyen a trágya, trágyalé és kompost; a mi által egyrészt a termékek tápértéke fokoztatik, másrészt az által, hogy kevesebb műtrágyát vesz a gazda, készpénz is megtakarítható.

A következő cikkben röviden meg akarom ismertetni, hogy miként lehet ezen anyagokat racionálisan kezelni.

A trágya, trágyalé és kompost kezelése.

Ezeknek az anyagoknak összetétele is igazolja azt, hogy különös kezelésre méltók. Összetételük minősége szerint a kezelés is igen különböző, pl. istállótrágyánál függ az a takarmány, az alom minőségétől, továbbá a tenyésztendő állatfajtától. 100 mázsa átlag a következő fontos tápanyagot tartalmazza: 20 kg. légeny, 25 kg. meszet, 22 kg. kálit és 9 kg. phosphorsavat.

100 mázsa trágyalé pedig körülbelül 22 kg. kálit és 8 kg. légeny tartalmaz.

Ezek közül a legértékesebb alkotórész a légeny, a melyik különösen a trágyalében mint huyany van jelen. Ha a huyany felbomlik — ez pedig mindjárt a kiválásnál történik, — akkor a huyany foszlik ammoniákra és szén-savra. Mindkét anyag, mihelyt egymással érintkezik, szén-savas ammoniákká egyesül. Mind a két vegyület azonban, ép úgy a szabad, mint különösen a szén-savas ammoniák rendkívül illékony és könnyen felismerhetők erős és szúrós átható istállószagukról. Mihelyt azonban az ammoniák egyszer elillan és mintegy levegővé válik, akkor a gazdaság az istállótrágya legfontosabb alkotórészét, a légeny mindenkorra elveszíti és helyébe kénytelen mesterséges légenytrágyát (chilislétromot) vásárolni.

Dr. Wolff tanár kiszámította, hogy egy-egy nagy baromnál az évi ilyen veszteség tekintélyes összegre, vagyis 30 koronára rug, a mi az ország összgazdaságában százmilliókat kitesz. Ez azonban szakértő trágyakezelés mellett nagyrészt megmenthető.

A légeny megmentésére irányuló eljárásokat *trágya- vagy légeny-konzerválásnak* nevezzük.

Ezek lényege a következőkből áll:

Az állatok kemény ürülete a folyékonytól elkülönítve tartandó. Ez azért történik, mert az ammoniák képződése, tehát a légeny elillanása csakis apró, a szemmel nem látható elősdiék, u. n. bakteriumok jelenléte által lehetséges. Ezek a bakteriumok előszeretettel a váladékban, különösen pedig a ló tömör váladékában tanyáznak, míg a huyban csak ritkán vagy igen kevés van, tehát erre kártékony befolyással se lehetnek, ha a huy és tömör váladékot külön gyűjtik. Épen a huyban lévő légeny, a mi mint huyany válik ki, a legkönnyebben bomló és ily módon elvonhatjuk a romboló bakteriumoktól. A tömör váladék légenye nem oly bomló, mert legnagyobb részt organikus formában van benne.

Alkalmas trágyahelyre és trágyalé-csatornára gond fordítandó.

A jó trágyahely a naptól védve legyen, mert a nap sugarai a trágyát nagyon kiszáritják, a légeny tartalmazó szerves anyagok növekvő hőfoknál gyorsan felbomlanak, formálisan elégnék és a már képződött ammoniák ép a meleg folytán leghamarabb elillan. A szél és léghuzam

is nagyon kiszáritja a trágyát és az ammoniák fokozott elillanását előidézi, tehát az ellen is óvandó.

Az esővíz befolyása ellen a trágyatelep alacsony fallal körülvendő, mert az eső az oldható alkotórészeket magával viszi, mintegy kilugozza. A trágyatelep alja 50—80 cm. magasra emelendő, teljesen vízátlatlan legyen, hogy az alul összegyűlő trágyalé, a melyik ép a könnyen oldódó és hamar kötő anyagokat tartalmazza, a földbe ne szivárogojanak, — ellenben alul keskeny csatorna által a trágyalégödörbe vezetendő.

Ha a trágyát a gyűjtőtelepre viszik, akkor az azonnal egyenletesen szétterítendő és legegyszerűbben a barnok ráhajtsa által letiprandó. Ily módon kis párolgó felületet nyerünk, az ammoniák jobban benmarad a trágyában és a szükséges nedvesség alulról könnyen felhatol, ha ugyanis 1—1½ méternél nem magasabb a réteg és a trágyalével való befeccskendezés teljesen feleslegessé válik, mert az által többet ártunk, mint használunk. Utóbbi esetben ugyanis a lassu szivárogás folytán az alom- és szalma-szalakon sok elpárolog, miáltal nagy légenyvesztés lesz. Ha a trágya nagyon száraz, inkább egy kevés víz ajánlható a befeccskendezésre.

A trágyalégödörre vonatkozólag megjegyzem, hogy az legjobb legyen, mint a trágyatelep alja, úgy, hogy az alul összegyűlő lé lefolyhasson. A huy az istállóból direkt a fedett gödörbe csatornázzandó. Maga a gödör vízátlatlan, inkább mély és keskeny legyen, úgy, hogy az ammoniák elpárolgását a legkisebbre csökkentsék. Mindeme óvintézkedések mellett is az ammoniák jelentékeny százaléka elillan, ezt pedig ugyiszólva csak vegyi szerekkel akadályozzuk meg, hogy a huyanyt, melyből az ammoniák keletkeznek, megtarthassuk.

E szerek között a legfontosabbak: a *gipsz*, *superphosphat* és *kainit*. Ezeknek a hatása abban áll, hogy a huyanyval egyesülve kettős-sókat képeznek, melyek csak ammoniák képződése mellett és akkor bomlanak, ha a földhanttal érintkezésbe kerülnek. A gipsz- vagyis kén-savas-mész — különösen alkalmas arra, hogy a huyanynak ammoniákká való felbomlását késleltesse, tehát *conserváló hatással* van. Superphosphat szintén tartalmaz kén-savas-mezet; hasonló hatása van, mint a gipsznek, azonban kívül szabad-phosphorsavat tartalmaz, a melyik phosphorsavas ammoniákká változik. Kainit kén-savas magnesiumot tartalmaz és hatása olyan, mint a gipszé. A mellett ez anyagok, nevezetesen a kainit a roneszó bakteriumok visszatartása által a víz elszívó erejénél fogva megátolják az organikus anyagok bomlását, miáltal az ezekben lévő légeny jobban megmarad. Ez azonban negatív jelentőségű, mert az organikus anyagok értéke nem abban rejlik, hogy sokáig, mint ilyen a trágyában megmaradjanak, hanem ép ellenkezőleg, azok normális bomlásában, humus-tápsó képződésében. Bomlásuk tehát a trágyatelepen annyira megkezdődjenek, hogy a talajon simán és gyorsan megtörténhessék. A gazda tehát kevésbé az organikus anyag megővésére, mint inkább az illanó légeny képződésére törekedjen.

A fentemlített trágyaszereknél legnagyobb jelentőséggel bír azok hathatós savtartalma, nevezetesen a kén-sav; ebben pedig a gipsz a leggazdagabb. 100 kg. gipsz 45,5 kg. kén-savat tartalmaz, superphosphat pedig 15—20 kg. kén-savat és ca. 12 kg. ép oly hatásos phosphorsavat, összesen tehát 30 kg. savat; kainit csak 19,8 kén-savat.

Kétségtelen tehát, hogy a gipsz mint kötő- és légeny-conserváló anyag, a másik kettő fölé helyezendő, *azonkívül a gipsz a legolcsóbb is.*

Más okból is a gipsz a legjobb légeny-conserváló szer, az istállóban ugyanis kizárólag a gipsz használható, mert ártalmatlan a köröm és patára, míg kainit és superphosphat maró anyagokat tartalmaznak, mi által köröm- és patagyuladás származhatik. Következésképp ez utóbbiak az istállóban föl nem hinthetők, hanem csak a trágyatelepen. Addig azonban már az istállóban több értékes anyag veszendőbe megy, továbbá, ha a telepen is hintjük azon anyagokat, a barommal nem tiprathatjuk le, mert így is körömgyladást kaphatnak azok. Ép ez okonál fogva a gipsz kettős előnyvel bír, mert a tapasztalat bizonyítja, hogy a körömmek nem árt, sőt a köröm és szájbetegségeket direkt megakadályozza (Dr. Ullmann észleletei). Ló-istállókban a tapasztalat azt mutatja, hogy szembetegségek sokkal ritkábban fordulnak elő ott, a hol gipszet használnak, mint ott, a hol gipszet nem használnak, mert az illanó ammoniák az istálló levegőjét olyannyira áthatja és rontja, hogy a szemet szinte könnyre ingerli és az állatok, melyek állandóan ily levegőben tartózkodnak, könnyen szemgyuladást kapnak. *Csakis a gipsz teszi ártalmatlanná az ammoniákat és csak a gipsz használatával lesz tiszta istálló-levegő.*

Dr. Eber tanár konstatálta azonkívül, hogy ammoniákos levegőjü rossz istállókban az állatok nagyobb százaléka lesz tuberkulózis, mint olyan állatok, melyek vagy jól szellőztetett istállóban — a mi megint légenyvesztéssel jár — vagy a hol a trágyát gipszszel behintik. Valószínű tehát, hogy a tüdő ammoniákban dús levegőben a tuberkulózis-bacillusok fertőzése iránt fogékony.

Mindezek után világos, hogy a gazda, a ki jó és olcsó légeny-conserváló anyagot akar, a gipszt mindenek fölött előnyben részesíti.

Miként és mennyi gipsz használandó?

A gazda az állat-állomány szerint több vagy kevesebb gipszet tart egy fedett helyiségben. Ebből az istállóban magában egy kisebb mennyiséget egy szekrényben vagy ládában elhelyez, a melyből a behintés oly módon eszközözendő, hogy mindjárt a kitakarítás után a padlót az állatok alatt és mögött, a mennyeiben huy, stb. ürülés történt, egyenletesen gipszszel behintik, aztán pedig este a trágyát az alommal együtt még egy kicsit gipszszel beszórják. Egy nagy állatra ca. 1 kg. gipsz jön naponta.

Miután a trágyát a gyűjtőtelepre kivitték és egyenletesen felhoradták és letipratták, akkor szintén egy réteg gipsz; ca. ½ kg. per állat és nap hintendő el. Egy 20 barmos gazdaságban tehát naponta 20 kg. × 1½ kg. vagyis 30 kg. gipsz szükséges, egy évben tehát kerek 110 mm.; 100 kg. gipszet fuvar és költséggel együtt a K. 2 számítva, ca. K. 200 költséggel merül fel. Azonban, mint fentebb láttuk, dr. Wolff az évi légenyvesztés per barom — gipsz használása nélkül — kerek 30 koronára becsüli, a mi az említett gazdaságnál 20×30 = K. 600 jelentene, ez azonban a gipsz használatával 200 koronára csökken, vagyis a K. 200 befektetés egy évben megháromszorosodik.

Heiden tanár hasonló számítást állít fel: Az ő adatai szerint 1 q. gipsz körülbelül 10 kg. légenyöt köt le, melynek értéke K. 9. A fentemlített 20 állományu gazdaságban tehát 110 q. gipsz összesen 900 koronaértékű légenymennyiséget kötne le. Miután dr. Holdeleiss szerint így is ca. 5% veszendőbe megy, tehát dr. Wolff számvetését egészen megközelíti.

Habár ez ismertetés célja nem az, hogy a gipsz további tulajdonságaival behatóbban foglalkozzam, még sem hagyhatom említés nélkül azt a körülményt, hogy sok gazda szívesen és eredménytelennel használ gipszet, mint trágyaszert, továbbá e helyen is utalnom kell a gipsz csirázó

és tápanyagfelosztó hatására a talajban, mely azonban semmikép se akadályozza az előbb említett konzerváló hatását a trágyában. Ha ezidőszert a gipsz trágyázó hatása felől a nézetek eltérők is, mindazonáltal tekintetbe veendő, hogy a gazda, a ki trágyáját gipszezi, a gipszet ingyen adja a földnek és hogy a gipsz eme hatásait, melyek hirneves szakértők kísérletei és derék gyakorlati gazdák tapasztalatai szerint, elvitázhatatlanul mintegy ingyen eszközözi.

Ezek után bizonyos, hogy az istállóban és a trágyatelepen a gipsz használásával nagymennyiségű értékes légenyt takarít meg a gazda, a mit különben drága műtrágya vételével kellene helyettesítenie. Minden józan gazda azonban belátja, hogy igen elhibázott dolog lenne drága

pénzért oly anyagot venni, a mi másrészt ily egyszerű és olcsó konzerválás elmulasztása által veszendőbe megy. Jogosan mondja tehát Dr. von Soxhlet-München: „Mindaddig, míg az állattartás által nyert trágya elpocsékolatik, addig a műtrágya használása nem haladást, hanem gazdasági tévedést jelent.”

A mi a kompostot illeti, az szintén külön kezelendő. Ehhez használható: a gazdaságból minden maradék, mint utca és udvari szemét. Tő és árokiszap, murva, rongy, vér, döglött állatok stb. Ez a szemétdombon lehetőleg egyenletesen elosztandó, időközönként trágyalével megöntözendő és átlapátolandó; mikor is egy mézstartalmu trágyaszerrel keverve az organikus anyagok gyorsabb bomlását nyerjük. A

gipsz itt is kitünő homlasztó szernek bizonyul a képződött ammoniák megóvására, míg szén-savas mész, vagy marómész a légenyt elüzi, mert azt a szénsavas ammoniák legillanóbb formájára változtatja. A kompost, a mi normális mezőtrágyánk, de könnyű talajra is előnyösen használható.

Végül annak az óhajomnak adok kifejezést, hogy gazdáink a mondottakat megszivleljék, a gazdát megfontolásra és utmutatásaim követésére serkentenék, mert épen a trágya és trágyalé racionalis kezelésével a gazda saját erejéből a gazdasági pangás ellen erőlyesen védekezik és segít ama nagy gazdasági kérdés megoldásában, a mely sok milliót a hazai gazdaságnak megtartani törekszik.

Gipszes istállótrágya és hatása.

Hogy a gazda trágyáját és a trágyalét miként kezelje, nem egészen közömbös, hanem szorgos kezeléssel, aminő a légeny conserválása, oly trágyára kell törekednie, mely a közönséges, magára hagyott trágyát jóval felülmulja és a melyik bőségesen jutalmazza a rá fordított munkát és költséget, az világosan kitünik a következőből.

„Christiani” gipszes istállótrágyával kezelt földjén 1443 kg. burgonyával többet kapott, mint ugyanoly nagyságu területen, a melyiket ép annyi közönséges trágyával hordott be. Ha a burgonya 100 kg.-ját 3 koronával számítjuk, akkor az körülbelül $14\frac{1}{2}$ -szer 3 K. — K. 43.50, melyből az elhíntett gipszért ca. K. 10 leszámítva, K 33.50 marad a gipszezett trágya előnyére.

Sok és tanulságos kísérletet tett Oberlin gazdas. tanácsos. Ő gipszet különösen oly földön használt, melyen előszántás előtt a kiterített szemetet gipszszel beszórta. A gipsz jó hatásait ezekben az esetekben annak tulajdonítja, hogy a gipsz megöli a szemétben lévő légenypusztító bakteriumokat, melyek nemcsak a trágyában lévő légenyt, hanem a talaj természetes légeny tartalmának egy részét is el-

pusztították, a mi azonban megszünt, mihelyst a trágyát beszántás előtt begipszezte.

Példaképen nézzünk egy kísérletet:

1895. tavaszán 4 egyenlő nagyságu fazekat földdel megtöltöttek. Az 1-ső sz.-hoz semmit se adtak, a 2., 3. és 4. sz.-hoz egyenlő mennyiségű lótrágyát és pedig a 2. sz.-hoz friss állapotban, a 3. sz.-hoz mikor már megszáradt és a 4. sz.-hoz friss, de gipszszel behintve. Mindenik fazékba azután ugyanannyi árpaszemet ültettek.

Az eredmény a következő volt (1 Ár-ra számítva):

1. sz. hozzáadás nélkül	5 kg. árpa
2. „ friss trágyával	10 „
3. „ száraz trágyával	25 „
4. „ gipszszel behintett trágyával	30 „
- a száritott trágya tehát $2\frac{1}{2}$ -szoros, a gipszezett 3-szoros aratást adott a friss és nem gipszezett trágyával szemben.*

E különbségek a következő évben még szembe-ötlőbbek voltak.

1896-ban a fazekakba nem tétetett már több trágya és a föld fellazítása után abba egyenlő számu zabszem vetetett.

Az eredmény a következő volt:

1. sz. hozzáadás nélkül	10 kg. zab
2. „ 1895. friss trágyával	16 „
3. „ „ száraz trágyával	52 „
4. „ „ friss trágya gipszszel	80 „

A gipszezett trágyával elért eredmény ötször nagyobb, mint a gipsztelen; azonkívül bizonyítja, hogy a gipsz hatása évekre nyulik, a mit különben *Battanchon francia gazdasági tanár* is különböző kísérletekkel bebizonyított.

Hogy azonban mindenki tökéletesen meggyőződjék erről, minden gazda, a legkisebb is, a ki a legerényebb viszonyok között él, saját érdekében — ha kis költséggel is (4—5 korona) tegyen próbát, úgy, hogy az istállótrágya egy részét rendszeresen, mint fentebb bővebben tárgyaltam, gipszszel behinti, egyenletesen szétteríti, letiporja stb., a míg a másik részét gipsz nélkül hagyja. A föld trágyázásakor azonban különítsen el 2 egyforma ágyat és az egyikbe gipszesen, a másikba pedig gipsztelen trágyázon és vessen. Az eredmény azután elmaradhatlan és mindenkinek szembeszökő lesz.

Trágyafősz istállótrágya conserválására és trágyázási ezélokra. **=====**

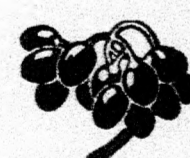
Mésztrágya legfinomabb ca 99% szénsavas meszet tartalmazó mészkőliszt.

Czementgipsz gazdasági épületek- és istállók építkezéséhez. **=**
(Ismerető füzet kívánatra bérmentve.)

Magyar Thomassalak

— kitünő minőségben ajánl **tavaszi** és **őszi** szállításra: —

===== SÁTORI MÓR =====

erdélyi gipsz- és műtrágyaműveinek központi irodája:
BUDAPESTEN, IX. ker., Dandár-utca 25. szám.